

**LEIDSE
STUDENTEN
EKKLESIA**

JAAARVERSLAG 2018

Prijs: € 2
(gratis voor leden)

INHOUD

1 Inleiding	3	6 Samenwerking met andere organisaties	19
2 Ekklesia maatschappelijk	4	6.1 Studentenpastoraat	
2.1 Het Ekklesia Taalprogramma		6.2 Taalprogramma	
2.2 Diaconie		6.3 Kerkasiel - Bethelkapel	
2.3 Lezingen en gesprekken		6.4 Projecten / De Bakkerij	
2.4 Kunst en religie		6.5 Raad van Kerken - Oecumene	
3 Hooglandse vieringen	9	6.6 Levensbeschouwelijk Platform	
3.1 Vernieuwing		6.7 Vertelpodium / Verhalenrijk	
3.2 Muzikale ondersteuning		6.8 Organisatieontwikkeling (OKG)	
3.3 Kinderen en jeugd		6.9 Mensenrechten / Amnesty International	
3.4 Ondersteuning vieringen		6.10 Savie - Wij Helpen Daar	
4 Persoonlijke vorming van studenten	12	6.11 Studium Generale	
4.1 Activiteiten		7 Communicatie	21
4.2 Samenwerking Delft-Leiden		7.1 Communicatie en PR-algemeen	
4.3 Betekenis van het werk		7.2 Communicatiemiddelen	
4.4 Cijfers		8 Organisatie en bestuur	22
4.5 Dialoog Vereniging - Studentenpastoraat		8.1 Debat over de toekomst	
5 Actief en verbonden - Participanten- programma en -pastoraat	16	8.2 Huisvesting	
5.1 Participantenpastoraat		8.3 Vrijwilligers	
5.2 Kinderen, jeugd en jongeren		8.4 Beheerscommissie	
5.3 Participantengroepen en kringen		8.5 Stichting Materiële Voorzieningen	
		8.6 Secretariaat	
		8.7 Archiefcommissie	
		8.8 Bestuur	
		9 Ten slotte	25
		BIJLAGEN	26
		- Overzicht vaste werk- en projectgroepen	
		- Overzicht kringen en gespreksgroepen	

COLOFON

Auteurs

een groot aantal leden
van de Ekklesia Leiden

Redactie

Rob van den Boom

Vormgeving

Jan Slotboom

Foto's

Niek Bavelaar, Jan Slotboom,
Jacqueline Takken, Sytske
Visscher, e.a.

Uitgave

Vereniging Leidse
Studenten Ekklesia
Rapenburg 100,
2311 CA Leiden
071-5134 558

Leiden, mei 2019

info@ekkesialeiden.nl
www.ekkesialeiden.nl
www.rapenburg100.nl

De Ekklesia Leiden - ofwel de Leidse Studenten Ekklesia (LSE) - is een oecumenische geloofsgemeenschap die haar wortels vindt in het naoorlogse rooms-katholieke en protestantse studentenpastoraat.

De Ekklesia beweegt zich in de wereld rond de academie en de hogeschool, en voelt zich daarbij blijvend verbonden met de kerken in Leiden en in Nederland. De Ekklesia biedt ruimte voor bezinning, inspiratie, rust en ontmoeting rond enerzijds de wekelijks vieringen in de Hooglandse kerk, en anderzijds op het pand Rapenburg 100 (Rap 100) waar gelegenheid is voor allerlei andere activiteiten zoals diaconale projecten, groepstraining voor conversatie Nederlands met vluchtelingen, meditatie, gezamenlijke maaltijden, lezingen en gespreksgroepen.

Het studentenprogramma wordt gedragen door een team van drie pastores. Het participantenprogramma wordt op allerlei manieren gesteund door de participantenpastor. Zij is tevens adviseur van het bestuur van de Vereniging.

Als maatschappelijk geëngageerde organisatie heeft de Ekklesia projecten waar vanuit de gemeenschap mensen en financiën worden ingezet. De Ekklesia Leiden wordt gedragen door een grote groep mensen die op vrijwillige basis bijdragen, verantwoordelijkheden op zich nemen of taken uitvoeren.

1 Inleiding

Dit jaarverslag geeft een overzicht van de activiteiten en resultaten van het Ekklesia-programma in het jaar 2018. Het is grotendeels gebaseerd op bijdragen van de geledingen, het brede scala aan werkgroepen, commissies en kringen. Het geeft daarmee een goed beeld van de rijkdom en diversiteit van de Ekklesia.

Achtereenvolgens komen de vier programma's van de Ekklesia aan bod: het maatschappelijk programma, de Vieringen, het studentenprogramma en het participantenprogramma.

Vervolgens wordt kort ingegaan op de externe samenwerking.

Dit jaarverslag eindigt met twee hoofdstukken over communicatie en over organisatie en bestuur. Ten slotte heeft dit verslag als bijlage twee overzichten. Het eerste geeft een volledig beeld van alle commissies en werkgroepen van de Vereniging Ekklesia Leiden, plus de contactpersonen. Het tweede overzicht laat alle kringen en gespreksgroepen zien binnen de vereniging. Daarbij is aangegeven bij welke geledingen ruimte is voor nieuwe deelnemers.

2

Ekklesia maatschappelijk

De Ekklesia staat met beide benen stevig in de maatschappij. Het Taalprogramma van de Ekklesia richt zich op directe steun aan de vluchtelingen uit het Midden-Oosten of Afrika die in Leiden zijn terecht gekomen. Het gaat dan om het verbeteren van het Nederlands en van hun sociale integratie. Op de tweede plaats geeft het Diaconie-programma allerlei groepen in Leiden of elders hulp. De Werkgroep Lezingen ten slotte maakte het mogelijk om ons te verdiepen in maatschappelijk actuele thema's. Overigens kregen in 2018 ook andere maatschappelijke thema's aandacht, zoals de Leidse Voedselbank, de Vredeswake en de 'Walk of Freedom' i.s.m. Diaconaal Centrum De Bakkerij en Amnesty International.

2.1 Het Ekklesia Taalprogramma

Eind 2015 heeft een kleine groep vrijwilligers, 'de Taalgroep', het Ekklesia Taalprogramma gestart, als antwoord op de mistroostige situatie waarin de 250 vluchtelingen van de noodopvang Leiden verkeerden. Die activiteit is sedertdien voortgezet, ook in het kalenderjaar 2018. Dit taalproject richt zich specifiek op die statushouders die meer moeite hebben met het verwerven van het Nederlands. Het programma probeert ook het sociale netwerk van de deelnemers te vergroten en hun deelname aan de Nederlandse samenleving. Qua methode worden wekelijkse conversatiegroepen gecombineerd met individuele taalcoaching, plus aanvullende taalactiviteiten. De Taalgroep heeft extern financiering verworven bij Fonds 1818, Fundatie Van den Santheuvel-Sobbe, SDFH-fonds, Oranje Fonds, PIN-Fonds en de gemeente Leiden. Dankzij deze financiële middelen kon een programma-coördinator worden aangetrokken, die voor 15 uur in de week betaald wordt.

Ekklesia Taalprogramma dus op drie locaties uitgevoerd.

Ook in 2018 werden aanvullende activiteiten georganiseerd zoals wekelijks inloopmiddagen, een maandelijkse Taal-lunch georganiseerd. Daarnaast werden educatieve uitstapjes en Taalmaaljes (gezamenlijk koken en eten) bevorderd. Om de zomervakantieperiode te overbruggen werd een 'Summerschool' opgezet. Dit programma omvatte wekelijkse taallessen, creatieve workshops en excursies.

Deelname vrijwilligers

De Taalgroep had in 2018 gemiddeld 52 vrijwilligers, met een gevarieerde leeftijdsopbouw: een derde deel van de groep bestaat uit studenten/jongeren, en tweede deel uit senioren.

Om de vrijwilligers te informeren over de ontwikkelingen binnen het programma, hen te attenderen op trainingsmogelijkheden en didactische suggesties werd maandelijks een digitale nieuwsbrief uitgebracht. Op vijf momenten werden trainingen en interviews georganiseerd om de vrijwilligers te ondersteunen.

Externe samenwerking

De Taalgroep was ook in 2018 lid van het landelijke platform 'Het Begint met Taal'. In Leiden kende de Taalgroep contacten met de taalscholen, nam deel aan het overlegplatform met de Gemeente Leiden en in het Taalhuis van BplusC.

Verder onderhield de Taalgroep contact met VluchtelingenWerk Leiden, Diaconaal centrum De Bakkerij, GildeSamenspraak en een kunstenaarscollectief. Met het Oranje Fonds en de Gemeente Leiden waren goede contacten. De programma-coördinator heeft enkele keren aansluiting gezocht bij het migrantensprekuur van het CJG (Centrum voor Jeugd en Gezin) in Leiden Zuidwest (Vrijheidslaan) en er zijn verschillende contacten geweest met de sociale wijkteams en JES Rijnland.

Activiteiten en deelname doelgroep

Eind 2018 draaiden wekelijks negen conversatiegroepen met verschillende niveaus. In totaal namen ruim vijftig statushouders deel.

De Ouder-Kindgroepen hadden een moeilijke start. Het traject van huis naar het Rapenburg bleek voor veel ouders met jonge kinderen lastig. Om die reden is gezocht naar locaties, dicht bij de wijken waar veel statushouders wonen. Zo zijn conversatiegroepen gestart in de bibliotheek van Het Gebouw in Leiden-Noord, en in het buurthuis Vogelvlucht in Zuid-West. Aan het eind van het jaar werd het

Fundatie
Van den Santheuvel-Sobbe

Coördinatie

Een vierkoppig team coördineerde het project onder leiding van de programma-coördinator. Dit coördinatieteam kwam maandelijks bijeen voor overleg. In november is een zogenaamde ‘Stuurgroep’ van start gegaan, een adviesgroep met enkele cursisten en oud-cursisten. Deze groep omvat twee Syrische, een Eritrese en een Soedanese statushouder. De idee is om zo de betrokkenheid van de cursisten te vergroten.

Fondswerving

In 2018 werd tijd geïnvesteerd in extra fondswerving. Door verkoop van kunstwerken (gratis ter beschikking gesteld door Leidse kunstenaars), een collecte in de viering van de Leidse Ekklesia, en op 3 januari 2019 een benefietmiddag/Nieuwjaarsbijeenkomst. Ook werden kaarten verkocht, die speciaal ontworpen waren door een Syrische oud-cursiste. Om de bekendheid binnen de Ekklesia te bevorderen verscheen enkele malen een interview met een statushouder of vrijwilliger in het Ekklesia-blad ‘Hooglandse Nieuwe’.

2.2 Diaconie

Diaconie is afgeleid van het Griekse woord ‘diakonia’. Het betekent dienst, dienen. Vanaf het allereerste begin heeft de Ekklesia dit als een van haar belangrijkste taken gezien: het dienen van je naaste, van de mensen en van de wereld. Door dienstbaar te zijn aan mensen en aan de samenleving, dichtbij en ver weg, concreet gestalte geven aan de Christelijke boodschap. Daar gaat het om bij het Taalprogramma met vluchtelingen, de steun aan de Voedselbank, de samenwerking met Amnesty International, of de financiële steun aan allerlei projecten en programma's.

Door collectes, en met giften uit het SDFH-fonds werden projecten in binnen-

en buitenland ondersteund, die gericht zijn op verwezenlijking van de (hernieuwde) Millennium doelen voor armoedebestrijding, sociale gelijkheid, mensenrechten en verzoening. In totaal werd in 2017 € 7.898,91 bijgedragen aan verschillende organisaties.

De **Stuurgroep Diaconie** organiseert collectes, waarmee samen met giften uit het Diaconaal Fonds Hulpverlening (SDFH), projecten in binnen- en buitenland worden ondersteund, die gericht zijn op armoedebestrijding, sociale gelijkheid, mensenrechten en verzoening, de facto op verwezenlijking van de (hernieuwde) ‘Millennium Doelen’.

In 2018 was de totale bijdrage aan doelen/projecten €5.825,04 (opgebracht door collectes) en €1.150,00 door giften uit het SDFH-fonds. Eind 2018 vond een inzameling plaats van babymutsjes voor vluchtelingen op Samos. Voor een specificatie zie onderstaand schema.

Het aantal collectes is in 2018 afgenomen van dertien naar acht. Deze afname was nodig om andere activiteiten te kunnen oppakken, zoals de verdieping van de informatie over de verschillende doelen/projecten en het verbeteren van de communicatie binnen de Ekklesia.

In 2018 heeft de Stuurgroep regelmatig in het blad ‘Hooglandse Nieuwe’ gepubliceerd, en werd de webpagina maatschappelijke ondersteuning/diaconie geactualiseerd.

Gedurende het jaar sprak de Stuurgroep tweemaal met het bestuur SDFH over de zienswijze op en uitvoering van de diaconie van de Ekklesia. Diaconie is de kern van het kerk-zijn, is ook méér dan geld geven. Het gaat om concrete hulp en ondersteuning aan mensen in nood, een uiting van maatschappelijke betrokkenheid. Ontmoeting en wederkerigheid zijn dé kernpunten.

De Stuurgroep wil in 2019 doorgaan met het verbeteren van de communicatie en

verdieping. Er wordt gedacht aan het organiseren van een speciale avond over diaconie en over een uitgave van een boekje met informatie over de vaste doelen/projecten van de stuurgroep. Verder zal de Stuurgroep in 2019 aansluiten bij activiteiten rondom het thema 'Compassie en Barmhartigheid'.

De Stuurgroep was vertegenwoordigd in het bestuur van de SDFH en het College van Diakenen van de Protestantse Gemeente. Vertegenwoordiging in het Levensbeschouwelijk Platform en het Parochieel Diaconaal Beraad was door onderbezetting van de stuurgroep, niet haalbaar.

In 2018 kwam de Stuurgroep vijf keer bijeen. Het had de volgende leden: Annette van den Boom, Eliane van Duinen, Jeroen Kanis, Ada van Mil en Simone van Rijn-Telgenhof.

Stichting Diaconaal Fonds Hulpverlening

De SDFH is een van de twee 'werkstichtingen' van de Ekklesia. SDFH heeft als doel het scheppen van mogelijkheden tot het bieden van financiële hulp aan personen, groepen en projecten in binnen- en buitenland in het kader van het diaconale beleid van de Ekklesia.

In 2018 hadden Stuurgroep Diaconie en het bestuur van SDFH intensiever overleg. Daarbij werd een visiestuk geschreven en geaccepteerd. Kernpunten daarbij zijn:

- compassie is wezenlijk voor de geloofsgemeenschap. Het is een belangrijk element van de identiteit. Het is mooi als je als gemeenschap samen dingen kunt doen en kunt voelen.
- de diaconie beter zichtbaar maken door beter communiceren. Zo zijn interviews afgenomen met partners en gepu-

bliceerd in het blad 'Hooglandse Nieuwe'. Meer verhalen over de ervaringen binnen de gesteunde projecten zijn mogelijk.

- scherper keuzes maken, zoals het verminderen van het aantal goede doelen/partnerorganisaties. Oorspronkelijk 20-25 projecten, dat aantal is nu gehalveerd. De Stuurgroep heeft daardoor nu meer focus.

- investeren in de relatie tussen Stuurgroep en partners. Diaconale projecten kunnen best ontmoetend zijn. De kernwoorden 'ontmoeting' en 'wederkerigheid' kunnen leiden tot verdieping. Meer aandacht voor de ervaringen van mens tot mens.

- Vergroten van de capaciteit in de Stuurgroep.

Het bestuur is drie maal bijeengekomen, meestal met deelname van leden van de Stuurgroep. Henk Schouten trad terug en Rob van Waarde verving hem.

Collecteopbrengsten in 2018 ad € 5.825,04 (* exclusief giften per bank)

€ 496,00 *	Wij Helpen Daar – armen in voormalig Joegoslavië
€ 611,85	Vivir Juntos – jongeren met beperkingen Nicaragua
€ 395,97	COME - Joodse en Palestijnse jongeren
€ 286,55	Tosangana - plattelandsontwikkeling Dem.Rep. Congo
€ 626,78 *	Taalgroep Ekklesia Leiden – statushouders
€ 527,02	Exodus – ex-gedetineerden Leiden e.o
€ 1.480,87	GIL – gezondheidszorg illegalen Leiden e.o.
€ 1.400,00	Hogar San Jose/Bolivia- ouderenzorg

Giften € 1.150 uit de Stichting Diaconaal Fonds Hulpverlening (SDFH)

€ 400	Nes Ammin Israël/ oecumenische woon-werkgemeenschap
€ 500	Stichting Human Aid Now - vluchtelingen Griekenland
€ 250	Diaconie Protestantse gemeente Leiden (zomerbonnen)
	160 babymutsjes: De Bakkerij – vluchtelingen Samos Griekenland

De Stuurgroep Diaconie heeft ruimte voor nieuwe leden.
Contact:
Annette van den Boom
diaconie@ekkesialeiden.nl
tel. 06-4878.1227

2.3 Lezingen en gesprekken - 'Apocalyps'

De Werkgroep Lezingen stelt zich ten doel om voor belangstellenden van binnen en buiten de Ekklesia avonden te organiseren met thema's die passen bij de Ekklesia. De werkgroep bepaalt het thema en nodigt daarvoor sprekers uit. Meestal wordt in het voorjaar een Leerhuis of gesprek aangeboden en in het najaar een serie van minstens drie lezingen.

Vanaf 29 januari 2018 bood Henk Schouten vier **Leerhuisavonden** aan op Rap 100, waarin het Bijbelboek *Openbaringen* tekstueel en contextueel besproken werd. De belangstelling was per avond

rond de 25 mensen, maximaal gezien de beschikbare ruimte en de behoefte van de deelnemers om te kunnen schrijven. De waardering was groot, ook van anderen dan de vaste belangstellenden uit de Ekklesia.

In september en oktober 2018 waren de meeste activiteiten rondom het thema *Apocalyps*: vieringen, lezingen, een kunst expositie. In de Pieterskerk werd begin september het drieluik van Lucas van Leyden toegelicht.

Het boek *Apocalyps in Kunst* (red. M. Barnard en W. Stoker) was behulpzaam bij het vinden van sprekers voor de lezingen én voorgangers voor de Ekklesia vieringen met dit thema.

De **lezingen** werden gehouden door de wetenschappers Bob de Graaff, Jaap Goedegebuure en Frank Bosman. Zij spraken respectievelijk over de geweldshistorie van de Apocalyps, de Apocalyps in de Nederlandse literatuur en hoe de Apocalyps in moderne computergames verweven is.

Omdat met name de laatste inleider een goede beamerinstallatie nodig had, hebben we contact gelegd met Studium Generale. Yvonne Leunissen, die daar het programma voorbereidt, was enthousiast over de keuze van onderwerp en inleiders. De goede samenwerking leidde niet alleen tot het gezamenlijk aanbieden van het programma, maar ook tot uitbreiding daarvan. Op ons voorstel

vroeg Yvonne aan musicoloog Leo Samama te spreken over de muziek die componist Olivier Messiaen de titel *Quator pour le fin du temps* meegaf.

De vier lezingen werden gehouden in het Lipsiusgebouw en trokken per avond gemiddeld honderd mensen. De waardering was groot.

Daarnaast bood Studium Generale de mogelijkheid om in het Kijkhuis de film *Melancholia* met Lars von Trier te bekijken. De film werd kort ingeleid en trok vijftig belangstellenden.

Al deze activiteiten werden afgerond met een speciaal themanummer van het blad 'Hooglandse Nieuwe', waarin ook de beschikbare meditaties en inleidingen geplaatst werden.

Zowel voor het Leerhuis als voor de lezingen en vieringen maakte Jan Slotboom de mooie flyers en posters. De flyer van ons totale programma werd mee verzonden met de boekjes voor Studium Generale. Voor de expositie werden aparte posters gemaakt.

De Werkgroep Lezingen had in 2018 een kern van zeven permanente leden, te weten Anne Davidse, Henk Schouten, Jasper Radder, Rob van den Boom, Wim Kuin, Han Verveld en Marga Bakker. Marcel Barnard en Walther Burgering waren zo mogelijk bij de vergadering aanwezig en hadden mailcontact met de werkgroep. De Werkgroep Lezingen vergaderde onregelmatig, naar behoefte.

In de sporen van Johannes - Ekklesia Leerhuis Bijbelstudie met Huib Godding

In 2018 heeft Huib de groep meegenomen in de sporen van Johannes. Johannes, ofwel het vierde evangelie, komt op velen mystieker over dan de andere drie evangelisten van het Nieuwe Testament. Toch blijkt Johannes ook heel concreet. Als je de verhalen goed leest en tot je door laat dringen zie je een schrijver die geïnspireerd was door de figuur Jezus. Hij (maar het kan ook best een zij zijn) beschrijft het Jezusverhaal zoals dat rond het jaar 100 actueel was. De tempel was toen al verwoest en er was een duidelijke gemeenschap ontstaan van volgers van Jezus. In deze gemeenschap waren intussen meerdere stromingen ontstaan, vergelijkbaar met alle gemeenschappen die ontstaan rondom inspirerende personen. Stromingen gericht op de relatie met de cultuur van Israël, maar ook stromingen die veel meer ruimte boden voor Griekse en Romeinse invloeden. Hierbij ontstonden de nodige spanningen. In de verhalen van Johannes zijn hier duidelijke tekenen van waar te nemen.

Heel inspirerend legde Huib de zeven 'ik ben'-teksten, die Johannes opschrijft, uit. Deze uitspraken (mogelijk letterlijk van Jezus zelf, maar anders nauw gerelateerd aan zijn uitspraken) vormen een belangrijke kern van het evangelie. (zie kader).

Markant is de plaats die de vrouw krijgt in het evangelie van Johannes. Enkele voorbeelden hiervan zagen we in het verhaal van de Samaritaanse vrouw (bij de bron), de overspelige vrouw, Martha en Maria. Huib toonde ons de plaats van deze vrouwen en het belang ervan in het hele Bijbelverhaal.

Voortdurend vergeleken we de verhalen bij Johannes met de overige drie synoptici. De overeenkomsten en de verschillen kwamen naar voren. Soms zag je

structurele overeenkomsten en verschillen. Ook gingen we terug naar de teksten van het Oude Testament. Soms letterlijk overgenomen en soms duidelijk geïnspireerd. Ook vergeleken we dit verhaal vaak met brieven van Paulus. Er was veelal een sterke overeenkomst te zien.

In de verhalen van Johannes wordt de naam van de apostel Johannes niet genoemd. Johannes blijkt sowieso spaarzaam met namen. Wel zien we regelmatig dat er gesproken wordt over 'de leerling die Jezus lief had' of een daarmee vergelijkbare uitspraak. Wel blijkt er in het verhaal een grote spanning te bestaan tussen deze leerling en Petrus. Wat hier precies achter zit is niet geheel zeker, maar het kan o.a. te maken hebben met stromingen in de jonge kerk.

Er is nog veel meer besproken. Teveel om hier op te noemen. Zoals ieder jaar is de essentie van onze middagen: goed lezen en kijken wat de context van de woorden is. Op deze manier heeft Huib ons ook in het afgelopen jaar weer een klein stukje verder geleid in de mysteries van de verhalen van de Bijbel. Huib heeft ons wel gevraagd rekening te houden met zijn mobiliteit en zijn gezondheid. In de wintermaanden hebben we een onderbreking. Als deze onderbreking afgelopen is zien we daarom weer uit naar het voorjaar en de uitleg die Huib ons kan en wil geven.

In zeven verschillende uitspraken vinden we in het evangelie naar Johannes de verklaring van Jezus

"Ik ben":

"Ik ben het brood des levens" (6:35)

"Ik ben het licht van de wereld" (8:12)

"Ik ben de deur der schapen" (10:7)

"Ik ben de goede herder" (10:11)

"Ik ben de opstanding en het leven" (11:25)

"Ik ben de weg, de waarheid en het leven" (14:6)

"Ik ben de ware wijnstok" (15:1)

De vier ruiters - Piet de Boer
expositie 2018 Stationsweg

Altaar - Joost Koster
expositie 2018 Stationsweg

2.4 Kunst en religie

In september-oktober 2018 vond de kunsttentoonstelling *'Apocalyps'* plaats. Een initiatief van de Kunstcommissie i.o. van de Ekklesia, met medewerking van kunstenaars van 'Leidse Stijl' en 'Atelier Nonnensteeg'. De expositie met werk van diverse kunstenaars kon helaas niet plaatsvinden in de Hooglandse Kerk. In de plaats daarvan kon geëxposeerd worden in een tijdelijke ruimte aan de Stationsweg, een oude bankgebouw. Ondanks de onbekendheid met dit pand was er goede belangstelling, zowel vanuit de Ekklesia gemeenschap als van anderen. Bij de opening werd een muziekstuk uitgevoerd, voor deze gelegenheid speciaal geschreven door de componist Thijs Dercksen, 'Now listen' (Opus 65, nr.1).

Voor het realiseren van deze tentoonstelling werd subsidie verkregen van de Vermeulen Brauckman Stichting (€ 2.500) en van de gemeente Leiden (€ 1.000).

Ekklesia-lid *Hans Dünnwald* overleed in het voorjaar. Hij was een begenadigd fotograaf. Vanaf september 2018 was werk van hem tentoongesteld in de benedenzaal van Rap 100.

3

Hooglandse vieringen

De zondagse vieringen in de Hooglandse kerk vormen voor velen het hart van de Ekklesia. Zoals hieronder te lezen valt zijn veel leden hierbij actief betrokken. Bijzondere vieringen waren rond de Christelijke feestdagen en begin september, de opening van het Academisch Jaar. Participantenpastor Christiane van den Berg-Seiffert is vaak voorgegaan in de zondagse vieringen van de Ekklesia, en in bijzondere rituelen (uitvaarten, dopen e.d.). In 2018 is verder gewerkt aan vernieuwing. In dit hoofdstuk zal gerapporteerd worden door het Team Hooglandse vieringen, het Muzikale Team, de Schola, de Werkgroep Kind, Jeugd en Jongeren, de Werkgroep Diensten, en ten slotte de Werkgroep Informatietafel.

3.1 Vernieuwing Hooglandse vieringen

Het jaar 2018 betekende voor het **Team Hooglandse vieringen**, dat de vieringen van de LSE voorbereidt, een verdere integratie van de voormalige Stuurgroep Vieringen en het Liturgisch Team.

De wekelijkse vieringen in de Hooglandse Kerk worden vaak als een korte serie rond een bepaald thema aangeboden. In 2018 waren de thema's: Bij Lucas aan tafel; Gedichten; Identiteit en Universaliteit; Apocalyps; Tocht door de woestijn; Gebed. In de Adventstijd brachten we de hoop en verwachting, die de vorig jaar overleden Christiane Berkvens uitstraalde, in vier vieringen ter sprake.

Voor deze series werden voorgangers uitgenodigd, waarvan we hoopten of wisten dat ze affiniteit met het thema hadden. Dat bracht een (hernieuwde) kennismaking met Heleen Zorgdrager, Marcel Barnard, Karin van den Broeke, Hans Evers, Ruben van Zwieten, Haridat Koendan, Umit Guney, Colet van der Ven, Hans Alma, Johan Goud, Wessel Stoker, Bart Starreveld, Jan Berkvens en Sytze de Vries.

Rik Torfs uit Leuven was onze gastvoorganger bij de opening van het Academisch Jaar. Daarnaast waren uit de Ekklesiakring Ronald Meester, Dick van Rijn, Herman van Bommel, Simon Stolwijk en Aenneli Houkes onze gastvoorgangers. De christelijke feestdagen werden gevierd met bijzondere diensten.

Om de kerkgangers meer bij de vieringen te betrekken werd op 13 november een 'nazit'-evaluatie en vooruitblik gehouden, waarin de coördinatoren van de diverse

series een toelichting gaven. Dit wordt drie keer per jaar aangeboden.

Het Team Vieringen stond tot september onder voorzitterschap van Marina Berghuis en wordt gevormd door Christiane van den Berg, Jan Delhaas, Maria Draaijers, Roosmarijn Goldbach, Japke van Malde, Henk Schouten, Rob van Waarde, Marga Bakker, Cor van Bree, Pieter Kousemaker, Wim de Ru en Paulien van Yperen. Vanaf oktober was Marga Bakker interim-voorzitter. Marijke Nuiver vertegenwoordigt het Ekklesiabestuur.

Sinds oktober is een **kernteam** gevormd dat de dagelijkse gang van zaken, met name organisatorisch, onder de hoede heeft. Dit team bestaat uit Christiane van den Berg, Paulien van Yperen, Marga Bakker en Marijke Nuiver.

De vergaderingen van het Team Vieringen bestaan uit het nadenken over en vaststellen van thema's en wie die serie coördineert, het zoeken van (gast-) voorgangers, terugblikken op voorbijgevoerde vieringen en het maken van een langetermijnplanning.

Bijzonder voor 2018 was dat er twee huwelijken bevestigd werden.

Roosmarijn Goldbach en Thijs Feenstra trouwden in een aparte dienst op 12 mei.

Wim de Ru en Hessalien Bulens trouwden in de Pinksterdienst van 20 mei.

De Schola cantorum heeft ruimte voor nieuwe zangers. Natuurlijk kunnen zij op donderdagavonden enkele repetities op proef bijwonen om te ervaren hoe fijn zingen in de Schola is.

Contact: Wim van Gent
willemp.vangent@gmail.com

3.2 De muzikale ondersteuning

Schola Cantorum

De Schola heeft ook in 2018 op bijna alle zondagen – d.w.z. met uitzondering van de maanden juli en augustus – acte de présence gegeven bij de vieringen van de Leidse Ekklesia. In (zeer) bijzondere gevallen verleent de Schola medewerking bij huwelijken en uitvaarten.

De Schola is een enthousiaste club van ongeveer 45 zangers en zangeressen die een band hebben met de Ekklesia.

De repetities werden zoals gebruikelijk op donderdagavond gehouden in de Lokhorstkerk, in de Pieterskerkstraat te Leiden.

Wim de Ru was ook het afgelopen jaar de dirigent en inspirator van het koor. Ronald Meester is de eerste pianist van de Schola en hij vervangt Wim de Ru als dirigent in voorkomende gevallen. Oskar Bles is tweede pianist. De beide vaste organisten Wim Loos en Hans Lippens zijn bij de Ekklesia vieringen niet meer weg te denken. Het bestuur van de Schola bestaat uit Henk Blanksma, Wim van Gent, Marian Henning, Ceciel Meester en Marjo Tieleman.

Ieder jaar - in september - gaat de Schola 'op weekend'. In 2018 was dat op Buitengoed Fredeshiem in De Bult bij Steenwijk. Tijdens dit weekend zijn nieuwe liederen ingestudeerd en nam zangpedagoge Margot Kalse het koor stevig onder handen. Er was ook tijd voor wandelen en een goed gesprek.

Muzikaal Team 2018

In het najaar van 2016 werd het Muzikaal Team in het leven geroepen. Het houdt zich specifiek met de muzikale onderdelen van de Hooglandse Vieringen bezig.

De aandachtsgebieden van het team zijn: (1) samenhang muziek - liturgie; (2) diversiteit liederen; (3) vernieuwing lied-repertoire en (4) tijdigheid, zodat musici zich kunnen voorbereiden en de liturgie drukklaar kan worden gemaakt. Op deze manier wil het team bijdragen aan verrijking van de muzikale onderdelen van de Hooglandse Vieringen.

Het Muzikaal Team is in 2018 uitgebreid met Paul van Amersfoort en Helma van Overbeeke. Wim Loos heeft in verband met zijn werkzaamheden moeten afhaken. Het team bestaat nu uit vijf leden. De overige leden zijn Monique Verbout, Wim de Ru en Martien Hordijk (vz). In 2018 is de vergaderfrequentie verhoogd naar één maal per maand, waardoor de diensten beter kunnen worden voorbereid. Met name bij de series 'Apocalyps' en 'Tocht door de Woestijn' heeft het Muzikaal Team bijgedragen aan de samenhang van muziek en liturgie.

Om ideeën uit te wisselen en de liturgische invulling van de hoogtijdagen te bespreken, heeft het Team tweemaal met een afvaardiging van het Team Hooglandse Vieringen vergaderd. Dit waren goede en effectieve bijeenkomsten waarin de kerstvieringen 2018 en de voorafgaande samenzang bij de kerstnachtsdienst zijn besproken. Met de keuze van de liederen is zoveel mogelijk geprobeerd om rekening te houden met de bezoekers – met name jonge bezoekers – die niet weke-

lijks in de diensten van de Ekklesia te vinden zijn. Daarnaast zijn voor Goede Vrijdag 2019 uiteenlopende ideeën verkend. Rode draad daarbij is het meer betrekken van de gemeente bij de liturgie. Dit heeft geresulteerd in een nieuwe liturgie, waarbij de lezingen uit het Johannes-evangelie uitgangspunt zullen zijn, afgewisseld met liederen en eventueel koralen uit de Johannes Passion van Bach.

Rode draad bij de liturgie voor Goede Vrijdag is het meer betrekken van de gemeente bij de liturgie.

- Muzikaal Team

De meningen in het Muzikaal Team over de bundel 'Zangen van Zoeken en Zien' zijn verdeeld. Er zijn vooralsnog geen liederen vanuit die bundel in het repertoire opgenomen. Om toch de diversiteit en vernieuwing van liederen te bevorderen, is afgesproken om aan de hand van de thema's van de diensten eerst te zoeken naar liederen uit bundels zoals de genoemde bundel 'Zangen van Zoeken en Zien', het Liedboek der Kerken, en een bundel van het Nieuw LiedFonds. Pas in tweede instantie wordt gezocht in het eigen Schola-repertoire, waarin voornamelijk liederen van Huub Oosterhuis zijn opgenomen.

Om de toegankelijkheid van het lied-repertoire te vergroten wil het Muzikaal Team een thematisch register opzetten. De realisatie hiervan is naar 2019 verplaatst.

3.3 Kinderen en jeugd

De kinderen en jongeren horen bij de Ekklesia en verdienen een voor hen geëigende plaats in de Ekklesia gemeenschap. Zij kunnen zo hun eigen bijdrage leveren, en wellicht biedt dit ook kansen voor verjonging. Maar de praktijk valt niet mee, en dat was ook in 2018 het geval. We zien teruglopende aantallen kinderen en het lukt de leiding van de crèche niet meer om elke zondag opvang aan te bieden. De groep zoekt naar een nieuwe aanpak. In 2019 wordt het volgende gerealiseerd. Idee is om één keer per maand de crèche-leiding opvang laten doen voor de kinderen tot ongeveer 4 jaar, tijdens het eerste deel van de viering.

Op sommige zondagen komt er een betaalde oppas voor de crèche.

ring. Tijdens de muziek na de overweging verlaten hun ouders de viering en gaan naar de Kindernevendienst-ruimte waar zij samen met hun kinderen een 'kerk op schoot' viering houden: liedje, kort verhaaltje en verwerking, viering van de tafel met krentenbollen en sap, liedje, zegen. Op de overige zondagen komt er een betaalde kracht beschikbaar. Ook bij de leiding van de KinderNeven-Dienst en de 12+groep is de spoeling dun. Daarnaast is de ervaring dat de Kindernevendienst vaak erg kort is en plotseling moet worden afgebroken. De dienst kan bovendien best iets aantrekkelijker gemaakt worden voor de kinderen.

Tijdens schoolvakanties is er geen Kindernevendienst, kinderen die dan toch in de kerk zijn kunnen tijdens de viering terecht bij de crèche en kunnen zich daar vermaken met spelletjes, knutselen en tijdschriften).

Voor de kinderen van 12 jaar of ouder werd een ander programma aangeboden zoals maandelijkse bijeenkomsten op Rap 100, een kamp, kerstnacht, Paasnacht en picknick. Meer hierover in onderdeel 5.2.

3.4 Ondersteuning aan de Hooglandse Vieringen

Werkgroep Diensten

De leden van deze werkgroep verzorgen voor de Ekklesia de 'kostertaken' in de Hooglandse vieringen en zo nodig in de doordeweekse trouw- en rouwdiensten. Zij zorgen dat de kerk gereed is, de tafel van brood en wijn klaar staat en dat alles rond de diensten zo soepel mogelijk verloopt. Na afloop van de diensten ruimen ze op, sluiten af en zorgen voor het afstorten van de collecte op de rekening van de Ekklesia. In 2018 bestond de werkgroep uit dezelfde vaste groep van dertien enthousiaste mensen als voorgaande jaren. Vier keer was er een vergadering waarin het nieuwe dienstrooster werd gemaakt, het functioneren van de werkgroep werd geëvalueerd en verbeterpunten werden besproken.

Werkgroep Informatietafel

Iedere zondag verzorgen de leden van de Werkgroep Informatietafel tijdens de Hooglandse Vieringen een aanbod aan schriftelijke informatie. Deze informatie bestaat uit: overwegingen die gehouden zijn door de voorgangers tijdens de vieringen; publicaties vanuit de Ekklesia; informatie betreffende de organisatie van de Ekklesia; aankondigingen vanuit de Ekklesia of betreffende acties die 'Ekklesia-conform' zijn. Voor een aantal van de publicaties wordt een kleine vergoeding gevraagd. Via een eenvoudig kassysteem wordt het geïnde geld afgedragen aan de penningmeester van de Vereniging. Op de tafel ligt tevens het zogenaamde 'Blauwe Boek' waarin bezoekers hun ervaringen van de vieringen

kunnen noteren.

Sinds medio 2015 verzorgen de werkgroepleden het beheer van het zogenaamde prik/communicatiebord. Daar kan informatie worden geprikt die als informatief kan zijn voor de bezoekers van de vieringen.

Voor veel bezoekers van de Hooglandse Vieringen vormt de informatietafel een trefpunt waar informatie kan worden uitgewisseld. De werkgroep leden vormen een herkenbaar aanspreekpunt en kunnen zo nodig verwijzen naar anderen binnen de Ekklesia. Incidenteel komt het voor de leden van de werkgroep helpen bij het uitdelen van liturgieën.

Het jaar 2018 is voor de werkgroep in goede orde verlopen. De aard van de activiteiten brengt met zich mee dat duidelijk is wat gedaan moet worden. Overleg met het secretariaat van de Ekklesia over het aanleveren van schriftelijke overwegingen is nuttig en werkt goed.

De werkgroep vergadert twee keer per jaar. Dan worden lopende zaken behandeld, de afstemming tot het geheel van de Ekklesia onder de loep genomen en een rooster voor het komende half jaar gemaakt. Geregeld terugkerende aandachtspunten zijn: welke informatie wordt aangeboden, de chaotische gang van zaken in de opbergkamer in de kerk, contacten met het secretariaat. Daarnaast zal de functie van de informatietafel binnen de Ekklesia aandacht vragen. Marieke Blanken en Han Verveld waren de coördinatoren. Andere leden van de werkgroep waren Ineke Arnoldi, Herman van Bommel, Yvonne Dammers, Anneke van Delft, Wim van Gent, Marian Henning, Elly Meijer, Lidy van der Spek en Jacqueline Takken.

Koffiezet en Afwasgroep

De ontmoeting bij de koffie, meteen na de vieringen, of soms na een lezing of discussieavond, is een belangrijk onderdeel van het leven van de Ekklesia. Deze groep heeft ook in 2018 een belangrijke taak op de achtergrond vervuld.

4 Persoonlijke vorming van studenten

– het Studentenprogramma

Walther Burgering
Jeannette Bakker
Rob van Waarde

Leiden kent ongeveer 40.000 studenten, het grootste deel studierend op de universiteit en de hogeschool. De instellingen en onderwijsprogramma's zijn voortdurend aan veranderingen onderhevig. Studenten hebben te maken met prestatiedruk, studiedruk, financiële beperkingen, de combinatie van werk studie en sociaal leven. Depressies en burn-out komen helaas te vaak voor. Sociaalpsychologische begeleiding en levensbeschouwelijk vorming zijn beide noodzakelijk. Het studentenpastoraat heeft als opdracht om geestelijke verzorging en pastoraat te bieden aan studenten van de universiteit en hogeschool in Leiden. Ongeacht hun levensbeschouwelijke achtergrond zijn studenten welkom. Daarom bestaat het team studentenpastoraat ook uit een protestantse en rooms-katholieke pastor en een humanistisch raadvrouw. Daarmee stralen ze uit dat zij voor studenten toegankelijk en betrouwbaar zijn. Het gaat immers om hun persoonlijke ontwikkeling, en zo presenteren zij hun inzet, aanwezigheid en activiteiten naar hen.

In het team studentenpastoraat werken

Rob van Waarde (PKN, 0,6 fte), Walther Burgering (RKK, 0,5 fte) en Jeannette Bakker (Humanistisch Verbond, 0,4 fte) samen met het oog op aanwezigheid in de wereld van studenten verbonden aan Universiteit Leiden en Hogeschool Leiden. Afgelopen jaar is Hester Bergsma, geworteld in de Ekklesia en in de universiteit, aanvullend actief geweest in de opzet en uitbreiding van pastorale activiteiten voor internationale studenten. Aanvullend heeft Koos van Beelen bij het team stage gelopen.

De gemeenschappelijke grond van studentenraadswerk is een bijdrage te leveren aan de persoonlijke vorming van studenten. Kernwoorden daarbij zijn individuele begeleiding, team- en groepswork en zingeving en geloof.

4.1 Activiteiten

Het team studentenpastoraat/RAPENBURG100 heeft dit werkjaar 2018 als *leitmotiv* gekozen voor 'Kairos'. Vanuit de verhalen van studenten én gegeven de maatschappelijke ontwikkelingen, bij elkaar komend in studiedruk, studiestress,

faalangst en burn-out, leek ons dit een passend thema. Kairos staat voor ons voor *vertragen en het vinden van het juiste moment* voor belangrijke zaken, en daarmee voor het bieden van tegenwicht aan de dominantie van de kloktijd (chronos) en het continue streven naar efficiëntie en prestatie in onze samenleving. In de context van ons aanbod komen vaak geloofs- en levensvragen aan de orde; dit werkjaar werden deze vragen meer expliciet gekoppeld aan tijd voor reflectie en rust.

Reflectie was te vinden bij de maandelijkse Have-a-Break-maaltijden met een gesprek over maatschappelijke en persoonlijke onderwerpen. Bezinning in de serie Geloofsoriëntatie, waar we in gesprek gaan met beelden en teksten uit de geloofstraditie. Rust en bezinning waren te vinden in de klooster- en verdiepingsweekenden en in de wekelijkse meditatie op woensdag- en zondagavond. Het aanbod van Taizévieringen vond geen aansluiting meer bij studenten en is gestopt.

Rust en reflectie willen wij ook bieden in de individuele **persoonlijke gesprekken** die we voeren met Nederlandse, internationale studenten en PhD-studenten: in 2018 een kleine tweehonderdvijftig. De thema's kunnen zeer uiteenlopen, onder meer depressie, stress, wetenschap en geloof, verslaving, omgang begeleiders promotietraject, huiselijk geweld, rouw en de verbinding met of het loslaten van thuis. Op de hogeschool is Jeannette Bakker voor deze gesprekken wekelijks een dag aanwezig en werkt ze nauw samen met studentendecanen. De gesprekken met universitair gebonden studenten vloeien vaak voort uit de opgebouwde contacten vanuit activiteiten en/of doorverwijzingen vanuit studentenpsychologen of -decanen.

Ook in 2018 bestond een belangrijk onderdeel van het werk uit **trainingen** aan zo'n 25 besturen en commissies van de grootste studentenvereniging tot aan studieverenigingen en commissies. Deze trainingen zijn een vorm van groepspastoraat waarin studenten gemeenschap vormen en leren om verantwoordelijkheid te dragen voor hun leden en elkaar. We bereiken daarmee jaarlijks ongeveer 160 studenten en bevinden ons zo midden in de eigen netwerken van studenten en verenigingen. Investering in een bestuur betekent tevens een investering die direct doorwerkt op de leden van de vereniging.

Internationale studenten vormden in 2018 een belangrijke en bloeiende doelgroep. Niet alleen zijn er individuele gesprekken gevoerd maar er is - via een project - dit jaar meer structureel gewerkt aan de verdere ontwikkeling van internationaal studentenpastoraat door drukbezochte maaltijden (Food for Thought), 'dinners' ter gelegenheid van speciale gelegenheden (zoals het Christmas-special Dinner en, ter afronding van het collegejaar, de Summer Party). Het in juni 2018 gestarte 'Conscious Kitchen', opgezet door twee *internationals* en begeleid vanuit het internationaal studentenpastoraat, kende een explosieve ontwikkeling. De tweewekelijkse groep kent een intekenstop. De meditatiegroep (twee bijeenkomsten per week) tenslotte heeft zich ontwikkeld tot een stabiele, goed bezochte activiteit, geleid door een internationale student. Naast onderling contact, uitwisseling en ontmoeting is een belangrijke pijler onder

Deelnemers van een training bij een van de opdrachten

het internationaal studentenpastoraat om Nederlandse en internationale studenten (verder) met elkaar in contact te brengen. Thema's van dit voor Leiden relatief nieuwe pastoraat waren in 2018: relaties met 'thuis' en relaties in Leiden, eenzaamheid, armoede, huisvesting, levensbeschouwing en religie, culturele context, identiteit en persoonlijke ontwikkeling.

Daarnaast werd in 2018 **ondersteuning** aan verschillende groepen studenten geboden bij de projecten die zij leiden. Het gaat dan om projecten die bij de geest van het studentenpastoraat passen. Zo hebben we samengewerkt met 'Students Abroad Volunteering In Eastern Europe' (SAVIE, voorheen 'Wij Helpen Daar'). Dit is de stichting waarbij jaarlijks 50 studenten twee weken lang in de post-conflictsamenlevingen van voormalig Joegoslavië vrijwilligerswerk verrichten met gemarginaliseerde groepen. Verder is een groep van zeven studenten begeleid bij de opzet van hun maatjesproject voor terminaal zieke kinderen en hun broertjes en zusjes.

In 2018 hebben we enkele **thematische cursussen en workshops** aangeboden. In samenwerking met de hogeschool is twee keer de training 'Omgaan met *studiestress*' gegeven, met telkens vijf

bijeenkomsten. En twee keer per jaar staat de cursus 'Omgaan met *verlies*' op ons programma. Daarin kunnen studenten die een dierbare persoon in haar of zijn omgeving zijn verloren delen wat er in hen speelt aan rouw en zoeken naar manieren om daarmee om te gaan.

De **samenwerking** met de christelijke studentenverenigingen krijgt vorm bij de Introductieweek en bij een bezinning op de plaats van religie in de academie. Samenwerking met de universiteit vond plaats bij de bezinning op het gebruik van stilleruimtes – waarbij ook de christelijke studieverenigingen en Rooms-Katholieke Jongeren betrokken worden –, en ook binnen het kader van Studium Generale. Bovendien is er samenwerking met studentendecanen en psychologen als het gaat om begeleiding bij verschillende onderwerpen. Dat kan een doorverwijzing zijn bij verlies, maar ook bijvoorbeeld als een student een probleem heeft waarbij geloofsovertuigingen een rol spelen. Ook is er contact opgebouwd met het Diversity Office, wat leidde tot het opzetten van een Winter Dinner. Verder begeleiden we een multiculturele ontmoeting tussen studenten-statushouders van het Voorbereidend Jaar Leiden (VJL) en het Honours programma van de Hogeschool.

Tot slot was er een reeks aan **kleinere activiteiten**, zoals de bijdrage aan de landelijke najaarsconferentie van studentenpastores door organisatie van een symposium en lezingen. Ook begeleidden we de stage van een student godsdienst/pastoraal werk. Rob van Waarde ging zes keer voor in Hooglandse Vierungen en was betrokken bij de 'Stichting Diaconaal Fonds Hulpverlening' van de LSE. Walther heeft sabbatverlof opgenomen van 1 januari tot 1 april 2018 en deze tijd deels aan studie, deels aan symposia besteed. Jeannette bezocht de conferentie voor Europese studentenpastores in Dublin.

Bijzonder was de expertmeeting met een duurzaam ondernemer die bij wil dragen aan de omwenteling naar een duurzame economie en levensstijl. Hij vertelde over de persoonlijke ontwikkeling die daaraan vooraf is gegaan. Van deze presentatie en interview werd een korte video-impressie gemaakt door een studente. Tenslotte was het bezoek van criminologiestudenten aan een TBS-kliniek een voor de studenten waardevolle en leerzame ervaring.

4.2 Samenwerking Delft-Leiden

Nieuw in 2018 was de intensievere samenwerking met MOTIV, het studentenpastoraat Delft, in het project 'Student, Stad en Leven'. Dit project is erop gericht om de inter-stedelijke (Leiden en Delft) en inter-levensbeschouwelijke (protestants, rooms-katholiek, humanistisch,

islamitisch) samenwerking op het gebied van studentenpastoraat te versterken. Samenwerking is essentieel omdat identiteitsvorming van studenten mede door technologie en wetenschap wordt gestempeld. De wijze waarop zij via hun opleiding met technologie en wetenschap in aanraking komen verschilt echter tussen Leidse en Delftse studenten. Met deze samenwerking beogen de studentenpastores relevante levensvragen van studenten in relatie tot de context van universiteit, hogeschool en samenleving beter op het spoor te komen. Dat gebeurt vooral in de gezamenlijke reflectie en intervisie over de georganiseerde activiteiten. Daarnaast geeft 'Student, Stad en Leven' de mogelijkheid voor het uitwisselen van 'best practices' en het creëren van nieuw aanbod, zoals het organiseren van een 'Holocaust Memorial Day lecture' met een vierdaagse 'remembrance visit' naar Krakau en Auschwitz. Maar ook 'Night of the Self', waar psychiater Dirk de Wachter een lezing hield over depressie en handvatten gaf aan een christelijke vereniging om elkaar hierin als gemeenschap te steunen. Beide evenementen bleken zeer goed bezocht en een succesvol aanbod.

4.3 Betekenis van het werk - een impressie

Een van de succesvolle activiteiten zijn de eerder genoemde bestuurstrainingen. Studeren staat in deze tijd in het teken van competitie en profilering (onderscheid ik mij van anderen?) wat

bijdraagt aan een toename van stress en zelfs burn-out. In zo'n individuele cultuur zijn er toch ook studenten die een jaar in een bestuur samenwerken voor een studie- of studentenvereniging, of een stichting zoals SAVIE/Wij Helpen Daar.

Samenwerken vraagt heel andere vaardigheden en een mind-set die op gemeenschap is gericht. Voor deze besturen en commissies bieden we eendaagse trainingen met soms een evaluatie later in het jaar. Deze trainingen zijn een vorm van groepspastoraat. Levensvragen komen in het kader van samenwerking en verantwoordelijkheid voor een gezamenlijke taak aan de orde. We leren studenten om gemeenschap te vormen. We scheppen ruimte voor de positieve krachten (vertrouwen, hoop, verlangen) bij de deelnemers om met hun verantwoordelijkheid, talenten én onvermogens om te gaan.

De diepere betekenis daarvan wordt door de deelnemers aan een bestuurstraining herkend, zoals bijvoorbeeld een van hen het verwoordt:

"Als kerkend lid van de Protestante Gemeente in Lochem ben ik altijd bezorgd dat we met een vergrijzend ledenbestand naar binnen blijven kijken. Het werk waarbij de studentenpastor zich actief inzet in de Leidse samenleving maakt mij dan ook erg enthousiast. De begeleiding in goede gesprekken zijn sowieso al relevant, maar de manier waarop de kerk op deze manier actief bijdraagt aan onze samenleving juich ik erg toe, en maakt de kerk in mijn optiek extra relevant!"

In de training zijn levensvragen impliciet aan de orde: hoe gaan we met elkaar om, niet alleen met onze kwaliteiten, maar ook met het onvermogen van onszelf en van de anderen? Durven we op elkaar te vertrouwen? Hoeveel ruimte krijgt iemand die 'een zachte stem heeft', of die tegen de stroom ingaat? Die vragen stellen we niet expliciet, maar zijn verondersteld in de werkvormen die we doen.

Tijdens een training maken bestuursleden, ongeacht hun levensbeschouwelijke achtergrond, met elkaar een ontwikkelingsproces door. Ze ontwikkelen waarden en normen in hun groep waarbij ruimte is voor deze onderwerpen. Studenten die zijn opgevoed in de christelijke traditie

herkennen vaak de religieuze achtergrond in de training. Achteraf kunnen ze daardoor aan hun bestuursgenoten uitleggen: dit is waarom ik naar de kerk ga. Dan blijkt soms dat studenten met een andere achtergrond dezelfde vragen herkennen, maar dan vanuit hun tradities. Dat maakt studenten weerbaarder om te staan voor dat waar zij in geloven.

4.4 Cijfers

Onderstaande cijfers willen een beeld geven van het aantal studenten dat aan de activiteiten deelnam. Hoe persoonlijk en diepgaand het contact is, of iemand tot nieuwe inzichten komt en of deelnemers daarna op een betere manier met elkaar

omgaan, komt daarin natuurlijk niet tot uitdrukking. Achter het aantal studenten bij verschillende activiteiten staat vermeld of het om meerdere bijeenkomsten met eenzelfde groep gaat, of om steeds andere studenten.

4.5 Dialoog Vereniging - Studentenpastoraat

In het najaar van 2018 werden opnieuw gesprekken gevoerd tussen het bestuur van de Vereniging en de studentenpastores. Centraal stond de vraag: Hoe verhouden Studentenpastoraat en Vereniging binnen de Ekklesia zich tot elkaar? Willen zij met elkaar verder? Zo ja, wat en hoe? Zo nee, hoe zouden zij

moeten 'ontvlechten'? Deze gesprekken zijn ook in de eerste maanden van 2019 voortgezet. Hoewel studenten- en participantenprogramma's in de eerste decennia van de 'Leidse Studenten Ekklesia' geïntegreerd waren, heeft elk programma daarna een eigen ontwikkeling doorgemaakt. Nu wordt gezocht naar een nieuwe organisatievorm waarbij beiden organisatorisch 'uit elkaar worden gehaald', en de structuur van de Ekklesia, en de posities daarbinnen, zo kunnen worden verhelderd. Nauw samenhangend daarmee is het beheer van de verschillende subsidies en de huisvesting. De uitkomsten van deze dialoog is in 2019 te verwachten.

Activiteiten	Bereikte studenten	Toelichting
Persoonlijke gesprekken	245	Dit is het aantal gesprekken
Bestuurstrainingen	160	25 besturen, gedurende een dag sommige twee keer
Trainingen studiestress	20	Gemiddeld 10 deelnemers per cursus
Meditatie	320	gem. 8 x 40 bijeenkomsten
Have a break-maaltijden	80	gem. 8 x 10 bijeenkomsten
Kerstmaaltijd en Jaarsluiting	70	2 x 35
Food for thought (internationaal-NL)	150	gem. 15 x 10 bijeenkomsten
Conscious Kitchen en Potluckbrunch (internationaal; sinds mei)	385	13 x 25 (Conscious Kitchen) en 6 x 10 (Potluck)
Verdiepings- en kloosterweekends	22	
Verliesverwerking	40	2 series, 4 personen x 5 bijeenkomsten
Geloofsoriëntatie	25	5 bijeenkomsten
Taizévieringen	42	6 x 7 bijeenkomsten
Studenten betrekken bij vieringen	24	
Inrichting stilteruimtes (vanaf juni)	9	
SAVIE/Wij helpen daar: deelnemers en bestuur	40 6	aantal deelnemers, gedurende half jaar bestuur, gedurende 1 jaar
Stagialir HBO-godsdienstpastoraal werk	1	120 uur
Buddy-organisatie voor term. zieke kinderen i.o.	6	begeleiding, op geregelde momenten vanaf februari
Multicult. ontmoeting statushouders VJL & Honours Program	45	
Netwerkopbouw, korte contacten (m.n. EL CIDweek, Openingsborrel, Psychologen, Decanen, Diversity Office)	400	

5

Actief en verbonden

Participantenprogramma en pastoraat

De leden van de Ekklesia omvatten voor een groot deel 'participanten', dat wil zeggen, oud-studenten, universitair medewerkers en andere betrokkenen. Een belangrijk onderdeel van ons participantenprogramma is het 'participantenpastoraat', dat wil zeggen, het 'naar elkaar omzien' en waar nodig elkaar ondersteunen. De Werkgroep Jongeren richtte haar activiteiten op kinderen en jongeren (niet studerend). Tenslotte waren veel participanten actief binnen tal van werk- en gespreksgroepen of kringen. Ook daarvan wordt hier kort verslag gedaan.

Ekklesiafeest

Eind maart werd het jaarlijkse Ekklesiafeest gehouden in het Volkshuis in Leiden. Veel leden hadden lekkere hapjes meegenomen, méér dan opgegeten kon worden. Er was veel waardering voor opzet en aanpak van het feest. In totaal namen ongeveer 65 mensen deel. Er was een discussie aan de hand van 'posters' over de bevindingen en aanbevelingen van de grote ledenenquête.

5.1 Participantenpastoraat

Participantenpastor Christiane van den Berg vormt de spil van dit participantenprogramma. Zij volgt of begeleidt de participanten op allerlei manieren en allerlei momenten. Op verschillende manieren heeft zij gezocht naar nieuwe vormen van spiritualiteit. De stiltewandelingen zijn hier onderdeel van, maar ook het initiatief van de avonden rond gebed. En ook de vieringen in de Bethelkapel in Den Haag kunnen hieronder worden genoemd. Een nieuw initiatief in 2018 waren de Stiltewandelingen, een uur van meditatie in de open lucht. Christiane is ook adviseur van het Bestuur, en neemt dan ook steeds deel aan de bestuursvergaderingen.

De Werkgroep 'Contact' werkt in principe ondersteunend aan de participanten pastor. Zij zorgt voor het uitdelen van de liturgieën voor de Hooglandse vieringen. De werkgroep is ook verantwoordelijk voor het sturen van kaarten aan mensen die ziek zijn. Zij doet bij het onderdeel 'Actie en Informatie' mededelingen omtrent voor wie er kaarten verzonden en getekend zullen worden. De werkgroep-leden zijn ook steeds beschikbaar voor het beantwoorden van vragen van bezoekers aan de diensten. De groep had twee maal per jaar een gezamenlijk overleg over de voortgang.

In 2018 is er een 'Bezoekersgroep' opgericht. De bezoekersgroep wil bijdragen aan het in stand houden en versterken van de onderlinge banden binnen de Ekklesia. Voor de zomer is gestart met een kleine groep van circa zeven bezoekers. Zij zochten, namens de Ekklesia, contact met mensen die (tijdelijk) minder goed in staat zijn om deel te nemen aan de zondagse vieringen of andere activiteiten. In een

eerste telefooncontact gaan we na of iemand een bezoek wel of niet op prijs stelt. Ieders persoonlijke wens wordt daarin gerespecteerd. Wanneer iemand prijs stelt op een bezoek maakt de bezoeker een afspraak. Soms wordt afgesproken dat er met enige regelmaat telefonisch contact is. In de eerste maanden merkten we dat de contacten en bezoeken vaak op prijs werden gesteld en dat ook de bezoekers het contact vaak waardevol vinden.

Inmiddels is de bezoekersgroep uitgebreid naar circa tien bezoekers en er worden ongeveer dertig personen of echtparen bezocht; soms met een vaste regelmaat, soms af en toe of eenmalig, afhankelijk van ieders wensen en mogelijkheden. We ontdekten dat er vanuit de bestaande (participanten)groepen en contacten ook al veel naar elkaar wordt omgezien. Er is een grote blijvende betrokkenheid op elkaar!

De bezoekersgroep heeft ook een signalerende functie naar de participantenpastor ten behoeve van haar pastorale contacten. De bezoekersgroep komt met enige regelmaat bij elkaar om met elkaar te bespreken hoe het bezoekwerk zo goed en zorgvuldig mogelijk kan worden gedaan. Op verschillende manieren wordt binnen de Ekklesia de mogelijkheid tot bezoek bekend gemaakt. Wanneer men denkt dat iemand contact op prijs stelt kan dit worden doorgegeven aan Christiane van den Berg (christianevandenbergh@ekkleσιαleiden.nl) of aan Marijke Nuiver (marijkenuiver@gmail.com).

5.2 Kinderen, jeugd en jongeren programma

Ook in 2018 is er aandacht geweest voor de kinderen in de Ekklesia. Er is een crèche tijdens de vieringen. Het aantal kinderen dat gebruikt maakt van de crèche

loopt terug. Ook blijft de leiding in handen van een heel klein clubje mensen. Gelukkig is er een flexibele groep mensen die af en toe crèche-diensten willen doen. Dit heeft veel verlichting gegeven bij de leiding.

De kinderen in de basisschoolleeftijd kunnen tijdens de vieringen naar de kindernevendienst gaan. Ook hier zien we een terugloop in het aantal kinderen. En de leiding loopt ook terug. Met vereende krachten is het gelukt om het rooster te vullen. Speciaal aandacht was er voor de 40-dagen tijd, Palmпасen, Pasen, en Kerst. Ook was er een gezellige kinderdienst waar de kinderen een rol speelden. Vlak voor de zomer zijn de basisschoolleerlingen 'uitgevlogen' en hebben zij dus afscheid genomen van de kindernevendienst. Als ze willen kunnen deze kinderen overgaan naar de 12+groep in de middelbare schoolleeftijd.

Jongerenprogramma

De '12+ en 14+ Groep' bestaat uit jongeren in de leeftijd van 12 tot 17 jaar. Deze groep kwam één keer per maand bij elkaar op Rapenburg 100 o.l.v. twee van de begeleiders, die om de beurt de bijeenkomst verzorgden.

Ieder jaar hebben zij een ander thema, waarvan tijdens de bijeenkomst een subthema wordt behandeld. In 2017 is de groep gestart met het thema: *Geloof, wat doen 'we' ermee?* Hoe beleven wij ons geloof, onze ouders en anderen om ons heen? En hoe gebeurt dit in andere geloven. Dit thema liep door in 2018. In dat kader hebben ze in Rotterdam een viering bijgewoond in een Hindoetempel en hebben ze de moskee in de Curaçaostraat bezocht. Verder is er ingesprongen op een aantal actualiteiten.

De jongeren zijn vóór de zomervakantie op kamp geweest naar Vlaardingen. Ze hadden daar een heerlijke plek in het gebouw van de Wessel Scouting groep. Veel buitenactiviteiten, kanoën, kampvuur, voetbal en als klap op de vuurpijl hebben zij gekeken naar het naspelen van de Slag bij Vlaardingen. Op zondag was er zoals gewoonlijk weer ruimte om de Jongerendienst voor te bereiden, samen met Christiane.

Met Kerst en Pasen weken ze af van het maandelijkse rooster. Met Kerst werd er met de jongeren en een aantal begeleiders gegeten bij een pizzeria in Leiden waarna zij samen naar de nachtdienst zijn gegaan. Op Paas zaterdag werden er allerlei intelligente spelletjes gedaan in Katwijk op het strand. Daarna hebben zij heerlijk gegeten

in strandtent Keywest en aansluitend de viering in de kerk bijgewoond.

5.3 Participantengroepen en kringen

De Ekklesia kent ongeveer 16 kringen en gespreksgroepen van participanten. Interessant is dat in veel groepen óók niet leden deelnemen. In dit gedeelte geven een aantal van deze groepen (dus niet alle!) een indruk van hun activiteiten in 2018. Bij enkele groepen is aangegeven dat er ruimte is voor nieuwe leden.

De kring '**Geloof & Wetenschap**' is een reeds lang bestaande, hechte kring van op dit moment acht β -wetenschappers. De kring werd destijds geleid door Jan Eekhof. Drie leden zijn van buiten de Ekklesia. We komen ongeveer zes maal in het jaar bijeen. De kring bestudeert de relatie tussen geloof en wetenschap aan de hand van relevante boeken, waarbij één of meerdere hoofdstukken door de leden worden ingeleid. In 2018 hebben we de bespreking voortgezet van het boek van Hanna Arendt '*Denken*', dat uiterste concentratie vergt bij de bestudering.

De doelstelling van de kring '**Geloven & Wetenn**' volgt uit de naam: wat kan ik weten en wat moet ik geloven? De kring heeft momenteel acht leden, een van buiten de Ekklesia. We komen ongeveer tien maal per jaar bijeen. In 2018 hebben we de bespreking van Spinoza's *Tractatus theologico-politicus* in de vertaling van F. Akkerman afgesloten. En zijn we gestart met de bespreking van *De vrolijke wetenschap* van Friedrich Nietzsche in de vertaling van Hans Driessen. De leden wordt om beurten verzocht de te behandelen stof samen te vatten en vraagpunten te formuleren. Dit leidt tot geanimeerde en diepgravende discussies.

De participantengroep '**De Witte Vlek**' bestaat sinds 2004 en wil een tegenwicht bieden voor het zwarte gat waarin je dreigt te vallen als je bent gestopt met werken. In beginsel iedere derde dinsdagochtend van de maand komt deze groep 'pensionados' bijeen op Rap 100 onder de bezielende leiding van Jac van der Hoeven. De gespreksonderwerpen worden steeds in onderling overleg vastgesteld. Meestal leidt degene die het onderwerp heeft aangedragen het kort in. De discussie verloopt altijd heel vrij. Het onderwerp zelf hangt vaak samen met de actualiteit en ligt meestal op het vlak van maat-

schappij, politiek of religie. Vaak is een krantenartikel of een boek de aanleiding voor het gesprek. Gestreefd wordt naar een persoonlijke insteek bij deze onderwerpen. In de loop der jaren is een grote onderlinge vertrouwdsheid ontstaan, wat het uitwisselen van persoonlijke ervaringen vergemakkelijkt. In 2018 waren er geen externe inleiders of sprekers. Wij hebben in dat jaar o.m. besproken: een interview met Anne Speckens over mindfulness, een hoofdstuk uit het boek *Heilige onrust* van Frits de Lange, de Bergrede van Bas Heijne, een artikel van Fokke Obbema over het leven na een hartstilstand, en een interview met Paul Verhaeghe over intimiteit.

Alle twaalf leden van De Witte Vlek zijn actief betrokken bij de Ekklesia. Eén van hen, Piet van Poppel, is in november tot ons verdriet overleden.

Participantengroep '**Focus**' heeft in 2018 besloten zichzelf op te heffen. Wat we wel laten bestaan is het jaarlijkse Nieuwjaarsdiner waar we altijd ook oud-Focus leden bij uitnodigen, onze jaarlijkse reünie. Over onze activiteiten kunnen we daarom kort zijn: we hebben een mooie avond doorgebracht in de tuin van een van onze leden en daar met elkaar deze beslissing genomen. We hebben twintig jaar (of zo) met elkaar (en vele anderen) eens in de twee maanden met veel plezier een mooi onderwerp besproken en het was goed zo.

De participantengroep '**Kind en Geloof 3'** heeft als doelstelling om met elkaar uit te wisselen hoe we vorm kunnen geven aan het opvoeden van onze kinderen, en aan de invulling van het geloofsaspect daarbij. We zijn een groep met tien leden met kinderen in de leeftijd van 6 tot en met 12 jaar. We komen één maal per zes weken bij elkaar bij iemand thuis. Per schooljaar betekent dat zes bijeenkomsten, met een barbecue als afsluiting/begin, waarbij ook de kinderen aanwezig zijn. Deze groep bestaat nu twaalf jaar en wordt gevormd door leden van de Ekklesia, maar ook mensen die geen lid zijn. Er worden afwisselend onderwerpen voorbereid door de groepsleden. Afgelopen jaar hebben we geen gastsprekers gehad. De uitdagingen, waar de groep op dit moment voor staat, zijn de puberleeftijd van de kinderen en onze eigen verandering in onze geloofsbeleving binnen en buiten de Ekklesia. Kunnen we elkaar blijven vinden op deze punten en hoe kunnen we het vormgeven? Voor enkelen van onze groep worden onze bijeenkomsten ervaren als Kerk-zijn-met-

elkaar, een plek om uit te wisselen en dan weer verder te gaan. Het is een plek om te ont-moeten. De betrokkenheid bij de Ekklesia neemt echter af doordat er weinig verbinding ervaren wordt met wat er binnen de Ekklesia gaande is. Het is een uitdaging om met elkaar invulling te geven aan onze eigen geloofsbeleving. We ontmoeten elkaar daarin op onze bijeenkomsten.

De participantengroep **'Leiden-Oegstgeest'** bestaat sinds 2000. In 2018 kwam de groep eens per zes weken bij elkaar, wisselend bij de deelnemers thuis. Het seizoen is afgesloten met een bezoek aan, en een rondleiding in het Boerhaavemuseum, waarna we met elkaar gegeten hebben. Het nieuwe seizoen openen we stevast met een gezamenlijke maaltijd en het vaststellen van het te bespreken thema/ boek voor het komende seizoen. In september 2018 is de groep begonnen met het boek van Kees Vuyk *Oude en nieuwe ongelijkheid. Over het failliet van het verheffingsideaal*. Naast de gekozen onderwerpen wordt het wel en wee van de verschillende deelnemers met elkaar gedeeld.

De participantengroep **'Part & Deel'** is voornamelijk samengesteld uit twee 'rest-groepen': het oude Part & Deel en de groep die overgebleven is uit de Aulabasisgemeenschap in Voorschoten. We hebben een enigszins moeizaam jaar achter de rug. Door ziekte of ongeval moesten verschillende leden enige tijd verstek laten gaan. Gelukkig zijn we er alle acht nog! Wij komen eens per zes weken bij elkaar om een zinvol boek of artikel te lezen en te bespreken. Afgelopen jaar hebben we nog steeds gekozen voor 'Het oerboek van de mens; de evolutie en de Bijbel' van Carel van Schaik en Kai Michel. Meerdere groepen lazen het. Verschillende delen van de Bijbel worden bekeken in het licht van de evolutie van de mens. In onze groep levert dit boek vrij heftige reacties op. Nu we het bijna uit hebben dringt de vraag aan ons op: Wat geloven we eigenlijk zelf? Hoe ziet onze eigen culturele evolutie eruit? Komend jaar hopen we daarop nader in te gaan. We moeten ook een nieuwe leeskeuze maken. Wij hebben geen officiële leiding, maar theoloog Herman van Bommel behoedt ons voor al te grove ontsporingen. We zijn nu met acht mensen, een mooi aantal. Van onze groep zijn twee deelnemers geen lid van de Ekklesia.

De **'65+ gespreksgroep'** is in 2018 negen keer bij elkaar geweest. Gespreksleider was Jac van der Hoeven. Iedere keer werd begonnen met de vraag wat om aandacht vroeg. Vervolgens kwamen dan uiteenlopende, maar steeds boeiende, onderwerpen voorbij: mindfulness, het boek *Heilige onrust* van Frits de Lange, rituelen (naar aanleiding van een artikel in Volzin), een overweging over Aarde (door Colet van der Ven in de Dominicuskerk te Amsterdam), de toekomst van de Ekklesia, mede in verband met de Lutherse Kerk, wat te doen met een 'dolkstoot in de rug' naar aanleiding van teleurstellende ervaringen opgedaan bij een Vereniging van Eigenaars, het boek *Ongelofelijk* van Yvonne Zonderop en van Claartje Kruijff o.a haar boek *Leegte achter de dingen*. Daarenboven is een donderdagochtend op Rap 100 ingeruild voor een samenkomst in de Bethelkapel. De groep heeft elf deelnemers, allen Ekklesia-leden. Jacqueline Uchtman is ons aan het begin van het jaar ontvallen. Kosten, behalve die voor koffie en thee, zijn niet gemaakt noch te verwachten. Coördinator is Emile Pieters (pietheijn@freeler.nl)

De participantengespreksgroep **'Rond 66'** had in de periode 2013 tot 2017 Jac van der Hoeven als gespreksbegeleider. Hij legde in de gesprekken vooral nadruk op persoonlijke betrokkenheid, het 'dicht bij jezelf blijven'. Toen Jac eind 2017 de groep verliet trad een nieuwe gespreksfase in. Onder leiding van een voorzitter gingen wij op zoek naar teksten rond beleving, spiritualiteit en levensbeschouwing in de brede zin van het woord. Allereerst werd aandacht besteed aan het leven en het werk van Dietrich Bonhoeffer aan de hand van een korte biografie (uit Jan Sperna Weiland, *Het einde van de religie*) en een aantal becommentarieerde teksten uit Bonhoeffer's boek (*Verzet en Overgave*). Er werd daarbij ook gebruik gemaakt van Gerard Dekker's boek *Leren geloven met Bonhoeffer*. Vervolgens werden selectief enkele hoofdstukken gelezen en besproken uit het boek van A. Grün en T. Halik, *Geloven op de tast*. Ook andere stukken werden kort besproken, waaronder de tekst van de Abel Herzberg lezing door minister Sigrid Kaag. Thans is gekozen voor het boek van Alain Verheij, *God en ik. Wat je als weldenkende 21e eeuwse kunt leren van de Bijbel*. De gespreksgroep komt bijeen op een vast adres van een van de leden en telt thans negen personen.

In onze participantengroep **'Leiden 2'** bespreken we onderwerpen op het gebied van Bijbel en geloven. We doen dit aan de hand van een boek dat we in onderling overleg kiezen. We lezen en bespreken nu het boek *God, iets of niets* van theoloog en godsdienstfilosoof Taede Smedes. Hij laat zien dat religie niet verdwijnt maar wel ingrijpend verandert. Mensen geloven minder maar vooral anders. We komen gemiddeld éénmaal per vijf weken bij elkaar bij Ruud de Rooij, Lorentzskade 41. Als begeleider hadden wij Henk van Breukelen, maar na zijn overlijden vorig jaar gaan we als groep verder, al zullen we zijn inbreng missen. Onze groep heeft momenteel tien leden.

De gespreksgroep **'Levenskunst/Levensvragen'** neemt de eigen ervaringen en vragen van de deelnemers als startpunt van het gesprek. De bijeenkomsten worden steeds de eerste dinsdag van de maand gehouden, op Rap 100. In 2018 werden tien bijeenkomsten gehouden. De deelname varieerde van vier tot acht personen. In de meeste gesprekken werden twee thema's besproken. De overige thema's bleven op de agenda staan en werden soms een volgende keer opgepakt. De gesprekken worden in het algemeen als diepgaand en waardevol ervaren. Voorbeelden van andere besproken thema's zijn: Orgaandonatie –donorregistratie. Uit de kerk stappen? Godsbeelden en actuele thema's van de Ekklesia zelf.

De gespreksgroep Levenskunst/Levensvragen heeft een vaste kern, maar staat open voor nieuwe deelnemers, ook in de vorm van een eenmalige inloop. Leden van de Ekklesia worden dan ook nadrukkelijk uitgenodigd tot deelname, door een aankondiging bij 'Actie en Informatie', maar ook door middel van een poster op het informatiebord van de dienst. In principe kunnen ook niet-leden aan de groep deelnemen.

De werkwijze van de participantengroep **'RAP100'** is in 2018 niet veranderd. Het aantal leden verminderde wel, omdat twee leden helaas zijn overleden en een deelnemer is verhuisd. De groep bestaat momenteel uit negen personen, het zou fijn zijn als twee of drie mensen zich bij ons zouden aansluiten. We bespraken het boek van Roger Burggraave *Hoog tijd voor een andere God*, tot en met hoofdstuk 8. In 2019 gaan we ermee verder.

De **'Literatuurgroep'** heeft acht deelnemers en kwam om de zes weken bij elkaar

op Rap 100, Steeds wordt een roman besproken, vanuit verschillende perspectieven, de schrijver, het verhaal, de stijl, etc. In 2018 lazen we romans van Elena Ferrante, Michel Houellebecq, Carolijn Visser, Orhan Pamuk, Sandro Veronesi en Tommy Wieringa.

De participantengroep '**Dromen-Durven-Doen**' bespreekt levensvragen en -filosofie, vanuit eigen levenservaringen en aan de hand van boeken. De groep komt ongeveer zes keer per jaar bij elkaar en bestaat uit zeven leden.

In 2018 ontstond een nieuwe groep '**Nieuwe Start**'. Vier vrouwen van de in 2016 opgeheven participantengroep 'Leiderdorp 2' hebben zo daadwerkelijk een 'nieuwe start' gemaakt. We komen eens per maand bij elkaar bij een van de leden thuis ('s ochtend iedere tweede dinsdag van de maand). We kiezen de onderwerpen in onderling overleg; meestal actuele onderwerpen die te maken hebben met religie en maatschappij en het dagelijkse leven. Zo lazen en bespraken wij het boek van Halik *Geduld met God* en zijn we begonnen aan het Onze Vader, aan de hand van de artikelenreeks die in het dagblad Trouw heeft gestaan. Theoloog des Vaderlands, Claartje Kruijff besprak daarin het Onze Vader met andere denkers.

Nieuwe leden zijn welkom bij:

- De Witte Vlek
- Part & Deel
- Rond 66
- Leiden 2
- RAP100
- Literatuurgroep
- Nieuwe Start

Opgeven bij de betreffende contactpersoon zie pagina 27)

6

Samenwerking met andere organisaties

In veel van haar programma's en activiteiten werkte de Ekklesia samen met andere groepen of organisaties. We staan in dit hoofdstuk kort stil bij de samenwerkingen die de Ekklesia gedurende 2018 heeft gerealiseerd of gecontinueerd.

6.1 Studentenpastoraat

De studentenpastores werkten samen met studentenverenigingen (al dan niet van christelijke snit) en studieverenigingen; met decanen en studenten-psychologen van Hogeschool en Universiteit Leiden, het Studium Generale en het Diversity Office. Nieuw was de samenwerking met collega's van het Delftse studentenpastoraat MOTIV.

6.2 Taalprogramma

Zoals hierboven werd aangegeven (zie par.2.1) heeft de Ekklesia Taalgroep een project over de periode 2017-2020, een taalprogramma voor vluchtelingen. Daarbij werd financiële steun verkregen van Fonds 1818, Fundatie Van den Sandheuvel-Sobbe, SDFH-fonds, Oranje Fonds, PIN-Fonds en de gemeente Leiden. De Ekklesia is daarnaast lid van de landelijke koepel *HetBegintMetTaal*, die taalcoachorganisaties ondersteunt. De Taalgroep kan op die manier trekken op hun deskundigheid, didactisch materiaal en trainingsfaciliteiten.

6.3 Kerkasiel - Vieringen in de Bethelkapel

In de periode november – februari 2019 werden viermaal vieringen uitgevoerd als onderdeel van de doorlopende asielkerkdienst in de Haagse Bethelkapel, de facto een protestactie tegen het vigerende Kinderpardon. Een groep van onge-

veer twintig leden van Ekklesia en Studentenpastoraat namen daaraan deel. Zij hebben dat als een waardevolle en mooie gebeurtenis ervaren.

6.4 Projecten/De Bakkerij

Diaconaal Centrum De Bakkerij in het hart van Leiden is een modern kerkelijk centrum voor hulp en dienstverlening. De Diaconie van de Protestantse Gemeente Leiden en de RK Diaconie Leiden geven vanuit de kerken hulp aan ieder die dat nodig heeft, dichtbij en ver weg, voor korte of langere duur. De Ekklesia nam ook in 2018 deel aan de bijeenkomsten van het College van Diakenen, aan de Vredesweek en Vredesmars. Daarnaast steunde zij met regelmaat specifieke acties van De Bakkerij.

6.5 Raad van Kerken – Oecumene – samenwerking geloofsgemeenschappen

De serie avonden over 'oecumene' werd op 16 januari 2018 afgerond met de bijdrage van prof. Leo Koffeman (vanuit het perspectief van de PKN).

De Ekklesia is actief lid van de Leidse Raad van Kerken, en zal ook blijven bijdragen aan de oecumenische activiteiten van Diaconaal Centrum De Bakkerij. Daarnaast neemt zij ook in 2018 deel aan bijeenkomsten van de Algemene Kerkenraad van de Protestantse Gemeente Leiden.

Met de twee andere Leidse geloofsgemeenschappen van de binnenstad – de Marekerk en Leidse Binnenstadsgemeente – werd met enige regelmaat in

als 'cluster' overlegd. In samenhang daarmee waren er enkele gezamenlijke activiteiten:

- tweemaal een Vesperviering;
- de ontwikkeling van een mobiel 'Labyrint', bedoeld als een meditatief instrument;
- het Groene Kerk-initiatief, gericht op verduurzaming van de Hooglandse kerk en de bijgebouwen.

6.6 Levensbeschouwelijk Platform

De Ekklesia voelt zich betrokken bij het Levensbeschouwelijk Platform, gericht op het welzijn van de samenleving in Leiden, op ontmoeting, uitwisseling en verdraagzaamheid tussen mensen van diverse levensovertuigingen. Christiane van den Berg vertegenwoordigt hierin de Ekklesia. Er waren in 2018 geen speciale activiteiten in dit verband.

6.7 Vertelpodium/Verhalenrijk

Na de succesvolle eerste serie verhalen in 2017, werd de serie in 2018 voortgezet. Het betreft een samenwerking met 'Het Verhalenrijk'. De vertellingen richtten zich op volwassenen en hebben een verschillende origine of staan in diverse tradities. De voorstellingen werden steeds op Rap 100 uitgevoerd.

6.8 Organisatieontwikkeling/ OKG

De landelijke Stichting OKG (*Ondersteuning Kleine Geloofsgemeenschappen*) heeft de Ekklesia in 2018 gesteund bij de ontwikkeling van haar identiteit en langere termijn visie. Theoloog en communicatiedeskundige Franck Ploum heeft op basis

van een groot aantal interviews met Ekklesialeden de Ekklesia doorgelicht. Zijn eindrapport verscheen in maart 2019.

6.9 Mensenrechten/Amnesty International

Ook in 2018 werkte de Ekklesia samen met de Leidse afdeling van Amnesty International. Het ging daarbij om maandelijkse schrijfacties, de verkoopkraam in de Kersttijd en vóór de zomer (samen met de Leidse Binnenstadsgemeente) en het gebruik van Rap 100.

6.10 Wij Helpen Daar

Students Abroad Volunteering In Eastern Europe (SAVIE, voorheen 'Wij Helpen Daar') is een stichting door en voor studenten. De stichting zet zich in voor de minderbedeelden in voormalig Joegoslavië. Jaarlijks werken teams van studenten op locatie twee weken mee aan projecten die humanitaire en materiële steun bieden aan (gehandicapte) kinderen en bejaarden. Het programma heeft Rap 100 als haar hoofdkwartier. Zie ook: <http://www.wijhelpendaar.org>. Bijzonder is dat studenten van 'Wij Helpen Daar' de vereniging hebben geholpen bij het runnen van de Facebook pagina.

6.11 Studium Generale

Het Apocalyps-programma werd in nauwe samenwerking met het 'Studium Generale' van de Universiteit uitgevoerd. Het betrof vier lezingen én een film in het Leidse Kijkhuis.

7

Communicatie

Ook in 2018 kregen interne en externe communicatie veel aandacht.

- De website is enkele jaren geleden vernieuwd, maar de ervaring leert dat er nog een verbeterslag gemaakt moet worden en dat zal ook in 2019 nog aandacht vergen.

- De interne communicatie is verbeterd met een digitale nieuwsbrief.

- Het Ekklesia-blad 'Hooglandse Nieuwe' bleef de gemeenschap uitdagen op diverse thema's.

- Er werd in 2018 géén extra publicatie uitgebracht.

7.1 Communicatie en Public Relations algemeen

De PR-commissie is in 2018 doorgegaan op de in 2017 ingeslagen weg met het verzorgen van de interne communicatie van het Ekklesia-bestuur naar de leden, en de externe communicatie naar groepen buiten de Ekklesia. Voorbeeld van dit laatste zijn de berichten in het *Leids Kerkblad* en de *persberichten* naar buiten over Ekklesia-activiteiten.

Er zijn elf reguliere *digitale nieuwsbrieven* uitgebracht met daarnaast nog een aantal speciale nieuwsbrieven zoals overlijdensberichten (6x) en de extra nieuwsbrieven (9x) die de stand van zaken rondom de mogelijke verhuizing naar de Lutherse kerk onder de aandacht brachten.

Activiteiten van de Ekklesia zijn extern onder de aandacht gebracht d.m.v. persberichten; met name de aankondiging van de vieringen rondom Kerst kreeg op die manier ruime aandacht.

Verder is er een start gemaakt met inventarisatie van wensen voor een verbeterde website. Hier zal in 2019 opvolging aan worden gegeven.

Leden van de PR-Commissie zijn bestuurslid Arwin Ridder, Rob van den Boom, Henk Blanksma (beheerder website) en Jan Slotboom (namens de redactie van het blad 'Hooglandse Nieuwe'). De commissie kwam maandelijks bij elkaar en zorgde er gezamenlijk voor dat de berichten t.a.v. de vereniging gepubliceerd werden in allerlei media (Liturgie, digitale Nieuwsbrief, website, Leids Kerkblad en 'Hooglandse Nieuwe').

7.2 Communicatiemiddelen

Naast de communicatiemiddelen die onder par.7.1. genoemd zijn hier nog aandacht voor de wekelijkse Liturgie en het tweemaandelijks blad 'Hooglandse Nieuwe'.

Liturgie: Elke week werd de zondagse Hooglandse viering voorbereid waarbij de liturgie in een 2-3-bladige uitgave werd uitgebracht. Het gaat dan om de orde van dienst, de teksten van de lezingen, de liederen en eventuele mededelingen. Belangrijke liturgiemakers zijn Lies Pijl, Sylvia van Hoven, Elly Meijer en Kees de With. In 2018 werd de lay-out van de Liturgie gemoderniseerd.

Hooglandse Nieuwe: Dit tweemaandelijks tijdschrift van de LSE beleefde in 2018 zijn 14^e jaar. Het blad heeft ten doel informatie over de LSE te verspreiden, de onderlinge communicatie te bevorderen en een platform te zijn voor meningen over geloof en samenleving.

Ieder jaar worden er zes nummers uitgebracht, drie vóór en drie ná de zomervakantie. De redactie bedenkt voor ieder nummer het thema, meestal bestaande uit een enkel woord. Aansluiting wordt gezocht bij de thematiek van de vieringen, of bij Kerst, Pasen en Pinksteren.

Na de thematische artikelen wordt steeds een overzicht van de Hooglandse Vieringen opgenomen. Daarna komen allerlei informatieve mededelingen, de rubriek *Hoogstpersoonlijk* (geboorte, huwelijk, overlijden), en enkele vaste columns.

In 2018 kwamen de volgende thema's aan de orde: *dichten, verzoenen, verlichten, balans, Apocalyps*, en *goed nieuws*. De schrijvers van de thema-artikelen kwamen voornamelijk uit de LSE-gemeenschap.

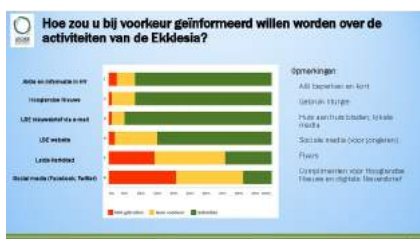
Momenteel bestaat de redactie uit: Jasper Radder, Wim Schouten, Jan Slotboom, Myranda Wilbrink en (nieuw in 2018) Paulien van Yperen. Jan en Myranda verzorgen beurtelings de opmaak. Job van Keulen adviseert bij de opmaak. Arie de Kluijver doet de fotobewerking. Het drukken van de ruim 200 exemplaren (20 à 30 pagina's in kleur) verzorgt Sylvia van Hoven op Rap 100. Het aantal postabonnees bedraagt ruim 50.

8

Organisatie & bestuur

In dit gedeelte wordt eerst kort stilgestaan bij de lopende strategieontwikkeling, bij het thema 'huisvesting' en bij het vrijwilligerskarakter van de Vereniging. Vervolgens wordt gerapporteerd door vijf geledingen die vooral 'achter de schermen' werken: de beheerscommissie, verantwoordelijk voor het pand Rapenburg 100, het secretariaat, dat een cruciale rol vervult in tal van werkprocessen en communicatie, het bestuur van de Stichting Materiële Voorzieningen, de archiefcommissie en, last but not least, het bestuur van de Vereniging.

8.1 Debat over de toekomst

In het najaar van 2017 werd een enquête gehouden onder de leden van de Ekklesia. Dat gaf het bestuur een goede indruk van hoe de leden de verschillende activiteiten waarden. Bovendien gaf de enquête een groot aantal suggesties voor verbetering of vernieuwing. In 2018 werden op een zevental thema's deze suggesties bediscussieerd tijdens een gespreksronde op het Jaarfeest.

In 2018 is door Franck Ploum een aanvullende kwalitatief onderzoek gedaan onder de leden door middel van interviews. Zijn eindrapport verscheen in maart 2019.

Het bestuur zal in 2019 op basis van de resultaten van de enquête, de rapportage van Ploum en in dialoog met de leden lijnen uitzetten voor de komende jaren.

8.2. Huisvesting

Gedurende 2018 kwam het thema 'huisvesting' hoog op de agenda. De stijgende huurkosten van de Hooglandse kerk en dalende inkomsten van de Vereniging waren directe aanleiding. Daarnaast de gedachte dat een eigen gebouw de Ekklesia meer kansen zou kunnen bieden (nieuwe identiteit, sterkere pr-uitstraling). Een eigen kerk kan bijdragen aan de identiteit, het eigen gezicht en de bekendheid in Leiden en omgeving.

Een eerste oriëntatie op beschikbare kerkruimtes leverde geen resultaat op. Begin 2018 werd de Lutherse kerk aan de Hooglandse Kerkgracht in de verkoop gedaan. De Ekklesia heeft zeer actief de mogelijkheden onderzocht om deze kerk te kunnen kopen dan wel te huren. Zij heeft gedurende het jaar met regelmaat onderhandeld met de Lutheranen, en samenwerking gezocht met de bewoners van de 'Kleine Ruïne' (direct achter de kerk), de Historische Vereniging Oud-Leiden, de Stichting En-

degeest en Stadsherstel Amsterdam. Omwille van transparantie en draagvlak werd veelvuldig met de leden gecommuniceerd door middel van speciale Nieuwsbrieven en thema-avonden. Helaas bleek aan het eind van het jaar dat de Lutheranen de onderhandelingen niet wilden voortzetten.

8.3 Vrijwilligers

De Ekklesia is een vrijwilligersorganisatie pur-sang. Het is ongelooflijk hoeveel activiteiten een relatief kleine gemeenschap als de Ekklesia weet te ondernemen in een jaar tijd. Dat alles lukte alleen maar door de hoge inzet van heel veel vrijwilligers. Het bestuur is hen daarvoor buitengewoon erkentelijk.

8.4 Beheerscommissie

De beheerscommissie draagt zorg voor het reguliere onderhoud van het pand Rapenburg 100, innoveert waar mogelijk en stuurt daartoe een onderhoudsploeg aan of huurt gespecialiseerde bedrijven in. Het pand Rap 100 is een waardevol pand en heeft een monumentale status. Het doel is dan ook het in een zodanige staat te houden dat de waarde van het pand behouden blijft en het voor gebruikers en bewoner naar behoren kan blijven functioneren.

De commissie bestond in 2018 uit de Ben Albers (beheerder), Jan de Bruijne, Hans Feitsma en Henk Schouten, en heeft in 2018 de volgende activiteiten uitgevoerd. De beheerscommissie is een aantal malen bijeengekomen teneinde over het noodzakelijk en regulier onderhoud afspraken te maken en gedane werkzaamheden te evalueren.

De beheerder heeft regelmatig contact gehad met:
- de voorzitter van het bestuur, zowel mondeling als via email, onder meer over de offertes voor en uitvoering van renovatie

van het dak, en de toekomst van Rap 100 i.v.m. de plannen m.b.t. de Lutherse Kerk - Bouwbedrijf Hageman, over diverse uit te voeren werkzaamheden, zowel aan het dak als in het pand.

- de bewoonster van het appartement boven over overname van taken i.v.m. het vertrek van de huismeester en controle van het pand 's avonds
- de burens van Rapenburg 98 n.a.v. afgevaarde dakpannen en daardoor ontstane schade. Er zijn inmiddels geen klachten meer over geluidsoverlast dankzij nieuwe regels over commerciële verhuur en aan-gebrachte remmende drangers.
- de nieuwe eigenaren van Rapenburg 94 n.a.v. de voorgenomen verbouwing van het pand door Burgy, en een daarmee samenhangende bouwkundige vooropname van Rap 100.
- De gebruikers van Rap 100 i.v.m. de verwarming, opruimen spullen e.d.

Qua onderhoud is het volgende gebeurd: Waterreservoir plus rubbers toilet beneden vervangen; deur grote zaal opnieuw ingehangen en van dranger voorzien; tegels binnenplaatsje vervangen; peertjes in diverse lampen vervangen door led; gordijnen in grote zaal opgehangen; bescherm-bak gasmeter aangepast; muur in gangetje begane grond opnieuw gestukt en geveerd; meterkast gemaakt in gang (zie de foto rechtsboven); stucwerk schoorsteenmantel grote zaal vernieuwd; stootstrips aangebracht op randen van tafels in grote zaal ter voorkoming van beschadiging muur; materiaal kast opgeruimd; kelder leeggehaald; pin in schuifraam beneden vernieuwd; dak provisorisch waterdicht gemaakt na stormschade; dak volledig vernieuwd inclusief dakramen (zie foto linksboven); douchekraan in appartement boven vervangen; cv-ketel gecontroleerd;

gebruikelijke verfwerk verricht aan deur en muren grote zaal; horizontale delen van kozijnen aan de voorkant 1^e en 2^e verdieping in grondverf gezet.

Tot slot: het blijft een uitdaging voor de toekomst om het pand duurzamer te maken. Daartoe zal op termijn een totaalplan opgesteld moeten worden.

8.5 SMV – Stichting Materiële Voorzieningen

SMV is een van de twee 'werkstichtingen' waar de Ekklesia over kan beschikken. SMV is als rechtspersoon verantwoordelijk voor de behartiging van de materiële belangen van het studenten- en academi-ewerk aan de Universiteit en aan de Hogeschool te Leiden, en de Vereniging Ekklesia. De Stichting doet dit o.a. door het beheer van Rapenburg 100 en het materieel ondersteunen van het studentenpastoraat en van de Vereniging LSE.

Het bestuur kwam twee maal bijeen. In juni ging dat om de vaststelling van de jaarstukken. Deze informatie is op de Ekklesia website te vinden. De begroting 2019 voor SMV én Studentenpastoraat kon vanwege de discussies en ontwikkelingen pas begin 2019 worden vastgesteld.

In 2018 werden diverse discussies gevoerd over de toekomst van SMV, haar verhouding met het Studentenpastoraat en de Vereniging. Dat leidde nog niet tot drastische veranderingen.

De penningmeester heeft opnieuw actieve steun gegeven aan het ontwikkelen van een begroting voor het Studentenpastoraat. In september werd een grote reparatie aan het dak van het pand Rapenburg 100 uitgevoerd, wat gefinancierd werd uit de reservering voor groot onderhoud.

8.6 Secretariaat

Op het secretariaat van de Ekklesia worden veel verschillende taken uitgevoerd. Het reserveren van de ruimtes op Rap 100 wordt bijgehouden in het reserveringssysteem. De facturen worden gemaakt en sleutelbeheer hoort daar ook bij. De liturgieën worden op dinsdag gemaakt en op donderdag uitgeprint. Ook de muziekbestanden worden gemaakt. De meditatieën worden digitaal bewaard en uitgeprint. Na de dienst op zondag zijn ze verkrijgbaar. De 'Hooglandse Nieuwe' wordt ook op het secretariaat uitgeprint en de postabonnees krijgen het blad toegestuurd. Het ledenbestand wordt bijgehouden en de kerstkaarten van het bestuur worden verstuurd. Binnengekomen post wordt verwerkt en gearchiveerd. De inkomende mail komt binnen bij de coördinator en zij stuurt de mail door naar de personen voor wie de mail is bestemd. De systeembeheerder zorgt ervoor dat de computers up-to-date zijn. In plaats van vergaderen gaan de secretariaat medewerkers twee keer per jaar met elkaar lunchen, eventuele knelpunten worden dan besproken en opgelost. Dat is het algemene programma en dat was in 2018 niet veel anders.

8.7 Archiefcommissie

De Ekklesia beschikt over een omvangrijk archief (zie foto midden boven). De afgelopen jaren werd door Sytske Visscher en Yvonne Dammers veel waardevol werk verricht om het archief te ordenen en te beschrijven.

Om het beheer beter te organiseren werd begin 2018 een Archiefcommissie opgericht. Hoofddoelstelling is een adequate, duurzame en veilige opslag van data in een eigen archief van de Ekklesia, opgesplitst in een fysiek en digitaal gedeelte. Feitelijk is sprake van driearchieven:

Vereniging en Leidse Studenten Ekklesia (LSE), en van de beide werkstichtingen Stichting Materiele Voorzieningen (SMV) en Stichting Diaconaal Fonds Hulpverlening (SDFH). De eindverantwoordelijkheid voor het archief ligt bij het Bestuur van de Vereniging (met name de secretaris), en bij de besturen van beide stichtingen.

Beoogd wordt in 2020 het fysieke deel van het archief aan Erfgoed Leiden over te dragen. Het archief blijft wel eigendom van Vereniging en Stichtingen, en elk gebruik van het archief vergt hun toestemming.

8.8 Bestuur

Gedurende 2018 werden tien reguliere bijeenkomsten belegd van het algemeen bestuur en daarnaast tussendoor nog eens tien bijeenkomsten van het dagelijks bestuur. Daarnaast werden in mei en november algemene ledenvergaderingen georganiseerd. Ten slotte waren er enkele speciale themabijeenkomsten met betrekking tot 'behuizing/lutherse kerk'.

De samenstelling van het bestuur kende twee mutaties. Irene Slootweg werd opgevolgd door Marijke Nuiver. Voor Ariena van Poppel kon niet direct een opvolger worden gevonden.

In juni ging het bestuur op 'bestuursweekend', een 24-uurs retraite in de priorij De Essenburgh, Hierden. Daar werd vooral gesproken over het thema huisvesting c.q. Lutherse kerk. Ook in 2018 werd veel aandacht besteed aan de samenwerkingsrelatie met de studentenpastores. De dialoog van studentenpastores en een delegatie van het bestuur werd vanaf eind augustus voortgezet. De agenda omvatte diverse thema's, zoals de onderlinge verhoudingen, de geldhuishouding, de bestuursstructuur, de strategie, de fondswerving, en het gebruik van het pand Rap 100.

De samenstelling van het bestuur van de Vereniging in 2018:

Ronald Meester
voorzitter

Ariena van Poppel
vicevoorzitter, tot half
2018, daarna vacant

Rob van den Boom
secretaris

Flip van Hoven
penningmeester
diaconie

Irene Slootweg
tot 23 mei
liturgie en pastoraat

Marijke Nuiver
vanaf 23 mei
liturgie en pastoraat

Rutger Pol
jeugd en jongeren

Arwin Ridder
pr en communicatie

9

Ten slotte

Het jaar 2018 was op drie manieren een buitengewoon dynamisch jaar. Allereerst de reflectie en het debat over de behuizing. Het voorstel om de Hooglandse kerk eventueel in te wisselen voor een geschikter en betaalbaarder alternatief veroorzaakte veel reuring. Het werd opeens heel concreet in de onderhandelingen over een mogelijke aankoop of huur van de Lutherse kerk (gezamenlijk met andere partijen). Op de tweede plaats het interne debat over identiteit en strategie. De grote ledenenquête werd bediscussieerd maar nog niet uitputtend. Het ledenonderzoek door OKG/Franck Ploum verschaftte extra input voor de reflectie en discussie. Dit debat zal in 2019 afgerond worden. Op de derde plaats het geïntegreerde thematische programma van vieringen, lezingen en tentoonstelling, alle rond het centrale thema ‘Apocalyps’.

De Ekklesia heeft zich laten zien als een levendige en bloeiende organisatie. De kracht en continuïteit van de vereniging zit in de leden en het grote aantal actieve groepen.

Daarnaast werd verder gewerkt aan inhoudelijke en organisatorische vernieuwing, zoals de organisatie van de Hooglandse Vieringen, de relatie met de studentenpastores, de website en digitale Nieuwsbrief.

Er is veel aandacht en energie gestoken in externe relaties en maatschappelijke projecten; denk aan het vitale Taalprogramma of het Vertelpodium.

De twee pijlers van de Ekklesia waren zeer actief: de participanten en het studentenpastoraat. De Ekklesia kende een breed ‘menu’ van verschillende werkvormen en benaderingen, gericht op spiritualiteit.

De wekelijkse oecumenische vieringen staan in een rijke Christelijke traditie, met een viering van de tafel en met veel aandacht voor tekst, muziek en stilte. In deze vieringen gaan pastores voor die op verschillende manieren aan de Ekklesia zijn verbonden, én er zijn ook regelmatig gastvoorgangers.

Niettemin zijn er uiteraard ook **aandachtspunten** of ‘uitdagingen’.

Centrale zorg is dat het brede programma gedragen wordt door een groot aantal vrijwilligers, die echter wel onvermijdelijk elk jaar opnieuw ouder worden, met een risico op ‘over stretch’ van hun beperkte capaciteit.

Op de tweede plaats streeft de Ekklesia er naar om de verbinding tussen de verschillende dragers van haar organisatie – jongeren, ouderen, studierend en niet-studierend - in stand te houden en te versterken. Maar de verbinding met de jongere generaties is en blijft een stevige uitdaging.

Wanneer we naar 2019 vooruit kijken dan zien we de volgende **thema’s**:

- de afronding van de het debat over *identiteit en strategie*, op basis van de resultaten van de leden-enquête en de steun door de Stichting Ondersteuning Kleine Geloofsgemeenschappen (OKG);
- voortzetting van de oriëntatie op *alternatieve behuizing* voor de vieringen;
- versterking van de *pr- en communicatiestrategie*;
- vernieuwing en consolidatie van de samenwerkingsrelatie tussen Vereniging en *studentenpastores*;
- *vernieuwing* in diverse activiteiten, o.m. de vieringen, het jongerenprogramma en diaconie.

Overzicht van de geledingen van de Ekklesia, met hun contactpersonen, in 2018

Geleding:	Contactpersoon:	Ruimte voor nieuwe leden:
A. VASTE WERKGROEPEN:		
A1. Bestuur LSE	Rob van den Boom: secretaris@ekkesialeiden.nl	NVT
A2. Pastoresteam	Christiane van den Berg (participanten) christianevandenbergh@ekkesialeiden.nl Rob van Waarde (PKN, studenten) robvanwaarde@gmail.com Walther Burgering (RKK, studenten) waltherburing2013@gmail.com Jeannette Bakker (Humanist, studenten) bakkerje@hsleiden.nl	NVT
A3. Raad van Advies Studentenpastoraat		NVT
A4. Team Hooglandse Vieringen	Marga Bakker margaleiden@gmail.com	NVT
A5. Muzikaal team	Martien Hordijk: martien.hordijk@kpnmail.nl	NVT
A6. Schola Cantorum	Wim van Gent: willemp.vangent@gmail.com	Ja, vooral tenoren en bassen. Geïnteresseerden kunnen komen kennismaken. De Schola repeteert elke donderdagavond in de Lokhorstkerk te Leiden.
A7. Werkgroep Contact	Bep van Houten (wnd) bepvanhouten@xs4all.nl	Nieuwe leden welkom.
A8. Werkgroep 12 en 14+ groep	Charlotte Lendfers: charlotte_raoul@casema.nl tel. 06 54320110	We zijn altijd op zoek naar nieuwe begeleiders voor deze groep, zowel mannen als vrouwen.
A9. Jonge Participanten	Marit Klapwijk maritklapwijk@msn.com	
A10. Werkgroep Kindermevendienst	Rutger Pol: rutgerpol@kpnplanet.nl	Ja, altijd ruimte voor versterking; het is leuk om te doen en ook gezellig!
A11. Werkgroep Crèche/kinderoppas	Dick van Rijn: d.vanrijn@gmail.com	
A12. Werkgroep diensten - Koffiezetgroep - Koffieschenken en afwassen	Johan v.d. Weij: jpvanderweij@gmail.com Hans Feitsma: hfeitsma@xs4all.nl Erna van Ooijen: bvanoijen52@gmail.com	
A13. Werkgroep Informatietafel	Han Verveld: verveld.han@gmail.com	
A14. Stuurgroep Diaconie	Annette van den Boom-Melman diaconie@ekkesialeiden.nl	Ja, enkele nieuwe leden zijn welkom.
A15. Secretariaat LSE	Arien van Poppel: arienavonpoppel@gmail.com	
A16. PR Commissie/ Redactie	Arwin Ridder pr@ekkesialeiden.nl	Ja, nieuwe leden welkom.
A17. Werkgroep Lezingen/Evenementen	Marga Bakker: margaleiden@gmail.com	
A18. Bijbels Leerhuis Handelingen der Apostelen	Huib Godding: huib.godding@ziggo.nl	
A19. Redactie Hooglandse Nieuwe	Jan Slotboom: j.h.slotboom@zonnet.nl	Enkele nieuwe leden voor de redactie zijn welkom.
A20. Locatieraad RK Studentenparochie St. Catherina van Alexandrie	Wouter Nijkamp: wouternijkamp@hotmail.com	
A21. Beheers commissie RAP100	Ben Albers: bnalbers@gmail.com	

B. PROJECTGROEPEN		
B1. Ekklesia Taalgroep	Filliz Raben taalgroep@ekkleisleiden.nl Tel. 06-3406.9967	Ja, nieuwe leden welkom, óók belangstellenden van buiten de Ekklesia.
C. KRINGEN (BV LEESKRING, GESPREKSGROEPEN)		
C1. Geloven met Kinderen/Kind en Geloof I	Petra Fokkinga-Bannink: wpfokkinga@hotmail.co	
C2. Kind en Geloof III	Anja Roodenburg: anja.roodenburg@hetnet.nl	
C3. Kring Geloof En Wetenschap	Jasper Radder: jkradden@telfort.nl	
C4. Kring Geloven En Weten	Jasper Radder: jkradden@telfort.nl	
C5. Participantenkring Groep RAP100	Comie Ernste-Tempelaars: de.ernste@planet.nl	
C6. Gespreksgroep Levenskunst/Levensvragen	Rob van den Boom: boomvd@xs4all.nl , tel. 06-1856.4545	Ja, nieuwe deelnemers, leden of niet leden, zijn welkom om deel te nemen.
C7. Literatuurkring LSE	Anne Davidse: anne.davidse@casema.nl tel. 071-517.5255	Ja, nieuwe leden bij zijn welkom, ook belangstellenden van buiten de Ekklesia.
C8. Groep Part & Deel	Vic Mariet: vmr.nl@hotmail.com tel: 071-576.3254	Ja, nieuwe mensen zijn welkom.
C9. Gespreksgroep Leiden 2	Kees Bos: bosbij@hetnet.nl tel. 071-341.9908	Ja, nieuwe mensen welkom, ook van buiten de Ekklesia.
C10. Participantenkring "De Witte Vlek"	Jan Slotboom: jan.slotboom@gmail.com Tel. 071-541.4508	Nieuwe mensen zijn welkom.
C11. 65+ Gespreksgroep	Emile Pieters: pietheijn@freel.nl	
C12. Groep Rijn, Duin En Bollenstreek	Paul van Aurich, paulvanaurich@hetnet.nl Tel. 071-3411647.	
C13. Groep Leiden-Oegstgeest	Elly Bakker: schouten.bakker@live.nl tel. 071-517.1544	
C14. Gespreksgroep Rond 66+	Piet Terhal: terhal@antenna.nl	Nieuwe mensen zijn welkom.
C15. Gespreksgroep Dromen-Durven-Doen	Annette van den Boom-Melman boomvd@xs4all.nl	
C16. Gespreksgroep Nieuwe Start	Comie Ernste de.ernste@planet.nl	Nieuwe leden zijn welkom.